új Kéve

A SVÉDORSZÁGI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Nem messiás-e minden újszülött

Igaz, hogy a fenti szavakat Luciferrel mondatja Madách a Tragédia nyolcadik, prágai színében. Igaz, hogy ott ezek a szavak ironikusak: arra utalnak, hogy a gyermekük születésekor horoszkópot rendelő szülők a legragyogóbb jóslatot is hajlandók készpénznek venni, hiszen "Nem messiás-e minden újszülött, Fénylő csillag, mely feljött a családnak" - s igaz, hogy ezek a még kedvesen ironikus szavak egy sorral alább igazi luciferi gúnyba torkollnak: "Csak később fejlik szokott pimasszá".

Mindez igaz. És mégis.

Mégis, amikor lélekben a betlehemi jászolnál, test szerint a gyertyafényes karácsonyfánál állunk, amikor gyermekünk vagy unokánk kiságya fölé hajlunk, amikor megérint valamit bennünk a születés csodája, és hétköznapi keserűségeink után egy percre, egy órára érezni kezdjük a lét ünnepi édességét, olyan önkéntelenül, olyan őszinte áhítattal kérdezzük, nem Lucifer, hanem Madách, az embert bízva bízásra buzdító nagy költő szavaival: "Nem messiás-e minden újszülött?" Nem jogos-e azt hinnünk, sőt nem kell-e minden erőnkből *akarnunk* hinni, hogy aki ma született, nem véletlenül született, hanem azért, mert *odafentről* küldte valaki, és mert *itt alant* várva vártuk, hogy megváltson bennünket?

Mária a gyermek Jézussal
Görög ikon

Egy napról napra fogyó nép számára a szó gyakorlati értelmében is messiás minden újszülött. Egy hitét, reményét vesztett társadalom számára azért messiás, mert hitet ébresztően, reményt keltően ragyogtatja fel a szülők példáját: hit nélkül, remény nélkül nem lehet gyermekáldást kérni vagy elfogadni - és mi, akiknek messiásunk született, hiszünk és reménykedünk, és nyilván valamit teszünk is annak az érdekében, hogy ne higgyünk s ne reménykedjünk hiába. Egy *más*, bár nem szükségszerűen *idegen* közegben élő kis másságsziget, kis nyelv- és kultúrközösség számára meg azért "fénylő csillag" minden újszülött, mert megmaradást, folytonosságot ígér; mert a szülők s az ő *közös azonossága* érdekében az ő egyéni léte igényli, sőt megköveteli a közösségi lét fenntartását.

*

Karácsony, a születés ünnepe, egyben a fény ünnepe is; ezt itt északon különösen jól érzékeljük. Előtte adventi gyertyákat gyújtunk asztalunkon, ablakainkban, s várjuk a fény visszatérését, várjuk az Úr újra és újra elhangzó teremtő igéjét: "Legyen világosság."

Bölcs rendelés, hogy ez így évről évre megismétlődik: nem szokjuk meg, hogy a világ csak úgy *van*, érzékeljük, hogy a teremtés *folyamatos*. Érzékeljük, hogy az Úr évről évre, de ha úgy tetszik, napról napra, percről percre újrateremti számunkra a világot. A betlehemi jászolban nyilván csak egyszer jött a világra az a gyermek, akit mi keresztények későbbi megnyilvánulásai okán

(Folytatás a 6. oldalon)

V. évfolyam, 6. szám *Stockholm, 1997. december*

TISZTSÉGVISELŐK

Országos felügyelő / Stockholmi felügyelő
Az Egyháztanács elnöke
VERESS ZOLTÁN
117 69 STOCKHOLM Ekensbergsvägen 110
Tel/Fax +46–(0)8–744 09 91

Országos gondnok / Malmöi felügyelő
PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
211 47 MALMÖ Carl Herslowsgatan 10
Tel +46–(0)40–97 90 29

Tb. Országos felügyelő / Göteborgi felügyelő
BÉLDY ZOLTÁN
411 29 GÖTEBORG Landalabergen 14
Tel +46–(0)31–20 66 95

Országos jegyző / Sölvesborgi felügyelő
TÓTH ILDIKÓ
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsgatan 4 H
Tel/Fax +46–(0)456–140 37

Borås–Jönköpingi felügyelő
SZŰCS KÁLMÁN
504 35 BORÅS Bohusgatan 6
Tel +46–(0)33–12 18 70

Tångagärde Gyülekezeti Otthon felügyelője
DEÁK GYÖRGY
302 55 BRÄMHULT Jutegatan 11
Tel +46–(0)33- 23 03 07
A Gyülekezeti Otthon száma
Tel +46-(0)33-27 50 22

Halmstadi felügyelő
BODONI DÉNES JÁNOS
302 55 HALMSTAD Andersbergsringen 121/7
Tel/Fax +46–(0)35–21 71 09

Helsingborgi felügyelő
PATAI ERZSÉBET
252 52 HELSINGBORG Kristianstadsgatan 5
Tel +46–(0)42–14 71 51

Katrineholmi felügyelő
ÁLLÓ RÓZSIKA
643 30 VINGÅKER Parkvägen 23
Tel +46–(0)151–103 01

Ljungbyi felügyelő
MIHÁLYI DÁNIEL
341 37 LJUNGBY Ågårdsvägen 66
Tel +46–(0)372–832 96

Västeråsi felügyelő
REHÓ ISTVÁN
723 51 VÄSTERÅS Glasbägargatan 7
Tel +46–(0)21–12 09 91

Központi pénztáros
TÖRÖK ERNŐ
162 46 VÄLLINGBY (STH) Ängsullsvägen 85
Tel +46–(0)8–36 78 57
A központi pénztár postabank-számlaszáma:

POSTGIRO 602047-3

LELKÉSZ

MOLNÁR-VERESS PÁL
124 73 BANDHAGEN (Stockholm)
Vintrosagatan 17/1
Tel/Fax +46–(0)8–86 36 39
Telefonidő: kedd-szerda-csütörtök
10..00-14.00 és 18.00-20.00 között
Az általában péntek délutántól hétfő délelőttig tartó hétvégi szolgálati idő alatt
Tel (mobil) +46-(0)70-595 77 83

Tóth Károly Antal

A szolga lázadása

Nehéz feladat felismerni helyünket a világban. Ehhez helyesen kell tudni megítélni mind a világot, mind pedig önmagunkat.

A megismerés hatalmas eszközét birtokoljuk: a rációnk, az *eszünk* hajlandó mindent szétszedni darabjaira, meghatározni a részeket, összerakni az elemekbôl újra az egészet, összehasonlítani bármit bármivel, és ennek alapján ítéletet mondani. Sokak szerint mindenekelôtt ez különböztet meg bennünket az állatoktól. A mi rációnk az elvonatkoztatás oly magas szintjén képes működni, ami kizárólag az ember sajátja.

Az ész azonban - hiszen eszköz - csak azzal tud dolgozni, ami a rendelkezésére áll: a valósággal és annak elemeivel. Azt is felhasználja természetesen, ami lényünk nem racionális tartományaiból származik. Így hasznosítja például intuíciónk termékeit. Rációnk - mint a valóság egyik elemét - tudomásul veszi, hogy erkölcsi lények vagyunk, ezért erkölcsi fogalmakkal is manipulál. Az erkölcsi kritériumokat vagy lényünk nem racionális mélységeibôl kapja, vagy maga próbál meg - az utóbbi idôkben mindinkább - a valóság elemeibôl, a társadalmi gyakorlatból erkölcsi támpontokat kikombinálni. Ezzel a *valóságot* helyezi az *igazság* helyébe, mely utóbbinak létét egyébként tagadja is. Hiszen mindenkinek igaza van a maga szempontjából - mondják sokan okosan -, és nincs (racionális) kritérium arra, hogy mi valóban az igazság. Így lesz a változó valós gyakorlatból ingatag erkölcsi norma, az elvárásokból pedig (ami az erkölcs lényege volna) annak elfogadása, ami van.

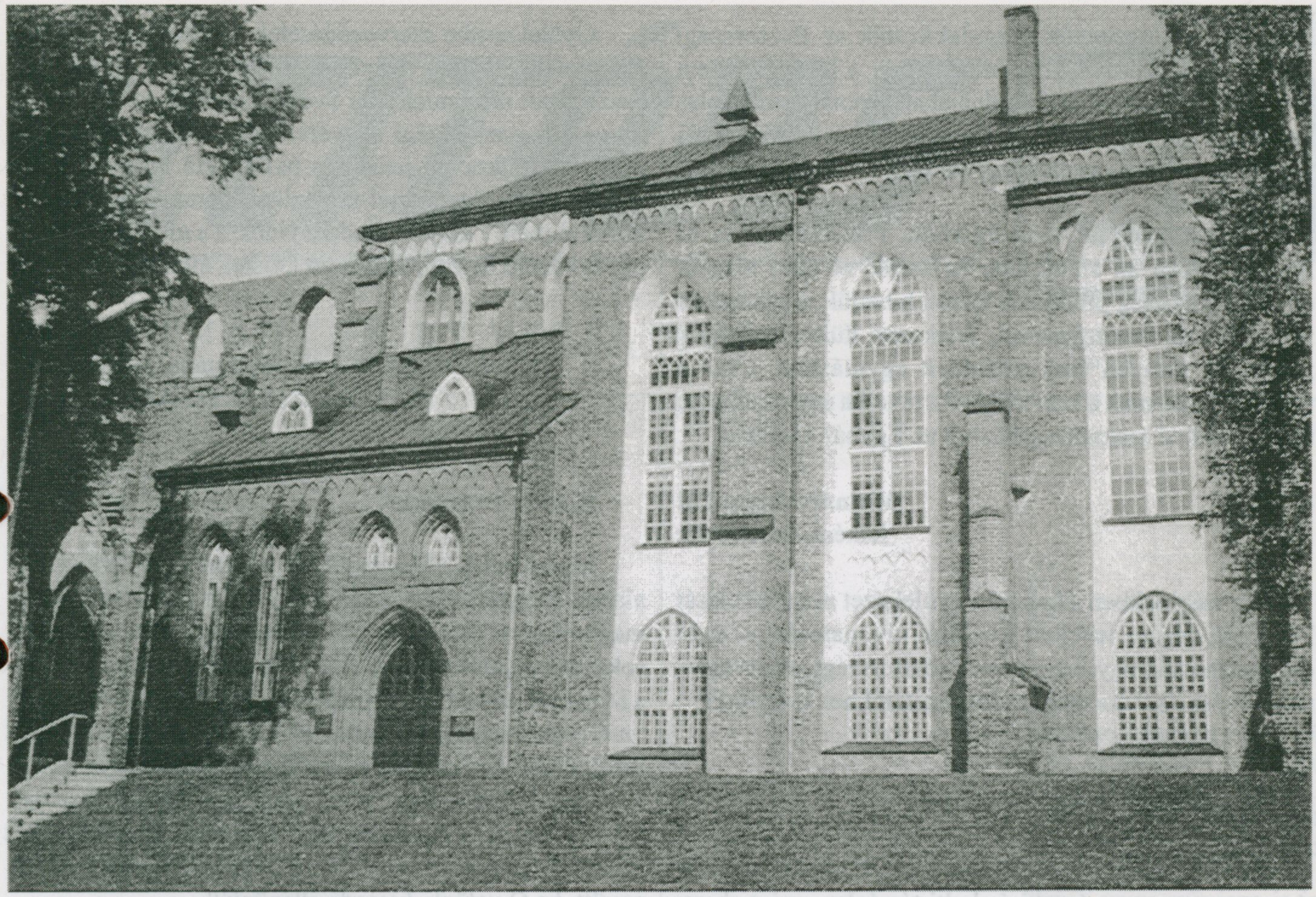
A ráció szerint lélek, mely az erkölcsi kritériumok letéteményese lenne, nincs is. Az ész számára csak az létezik, aminek a létét a maga eszközeivel, a maga logikájával igazolhatónak találja, létjogosultsága pedig csak annak van, ami tôle nem különbözik. Az ember nem racionális belsô világának léte kétségtelen tény ugyan, de nem egyezik az ô logikájával. Ezért az ész beállításában ez homályos, vak indulatok és babonák birodalma csupán. B felfogás szerint ennek az indulati világnak része és vele egyenértékű az, amit léleknek nevezünk. A közösségi összetartó erôk is itt gyökereznek, ezért azok is mind kiküszöbölendôk a jövô (lehetôleg már a jelen) társadalmából.

Az ész szereti *értelemnek* nevezni magát. Ezzel kimondja azt, hogy a lélek helyére tör, mely eredetileg személyiségünk lényege, irányító középpontja lenne. Az értelem ugyanis az ész és a lélek együttműködésének eredménye, s a *bölcsesség* pedig az, amikor a lélek a feltétlen úr.

Évszázadok óta törekszik egyeduralma megvalósítására a ráció, és mind nagyobb szerepet nyer az embert uralni vágyó politikában. Nem véletlen, hogy az emberiség világosságot hirdetô sötét korszakainak egyikében, a francia forradalom idején, az üldözött kereszténység helyett *Ész istennô* tiszteletét kívánták bevezetni, akinek fôpapjává a szabadság legvéresebb kezű apostola, a diktátor Robespierre nevezte ki magát.

A ráció valójában csak *szolga*, mert nincs önálló lényege, kiszolgál csupán. *Hitvány* szolga, mert úr akar lenni, noha erre semmilyen adottsága nincs. Arra irányít ugyanis, amerre beprogramozzák. Eredeti feladata az lenne, hogy az életet szolgálja: a testét is, a lélekét is. Ehelyett a lélek ellen lázadva, az emberi gôg szolgájaként önmaga istenítésén dolgozik.

(Folytatás a 19. oldalon)

A Tartui Egyetem Történelmi Múzeuma (Észtország) a dómtemplom épen maradt szentélyében.

JÖVÕT TÁMASZTÓ PILLÉREK

Advent a reményteli várakozás, karácsony az örömteli beteljesedés ünnepe. Mi tagadás, korán kezdődött ez évben egyházi közösségünk adventi időszaka, még tavasszal, amikor a lelkészi állás megszüntetésének váratlan híre szinte nagypénteki sötétséget lopott be gondolatainkba. S mint a tanítványok hitét is próbára tette a kereszt látványa, rajtunk is eluralkodott a bizonytalanság. "Aznap, amikor beesteledett, a hét első napján, ott ahol összegyűltek a tanítványok, bár a félelem miatt az ajtók zárva voltak, eljött Jézus, megállt középen, és így szólt hozzájuk: Békesség néktek! Ahogyan engem elküldött az Atya, én is elküldelek titeket. Majd így folytatta: Vegyetek Szentlelket!" (Jn 20, 19-22)

Amikor "beesteledett", a történések első napjaiban mi is összegyűltünk, és bár a csüggedés miatt lelki ajtaink még zárva voltak, hozzánk is eljött az Úr, minket is megszólított, küldetést bízott reánk. Szent lélekkel töltekezve azóta újból reményteli, adventi várakozásban éltünk. És ím, most itt a karácsony, az örömteli beteljesedés ünnepe.

Szinte egyidőben nyerte el függetlenségét s szerezte meg államiságát Finnország és Észtország, s bár ez utóbbira a megpróbáltatások újabb évtizedei következtek, ma újból önálló és szabad. És mindkét országban keresztények élnek, s közöttük magyarok, akik adventi várakozásban remélték, hogy a szétszórattatás után a kévébe kötés, az egybegyűjtetés ideje is eljön. Advent harmadik vasárnapjának előestéjén már a karácsonyi beteljesedés hangulatában gyűlt össze a Finn-öböl két partján néhány maréknyi, hitében erős magyar, s tett bizonyságot arról, hogy megmaradt, s mert a jövőben is meg akar maradni, egyet akar és egyként cselekszik. 1997. december 13-ikán Helsinkiben, az Alppila-templomban tartott istentiszteletet követően hivatalosan is megalakult a Finnországi Magyar Gyülekezet. Jelképértékű, hogy az eseményen Molnár-Veress Pál stockholmi, Lupták György kiskőrösi és Heikki Ahonen helsinki lelkészek mellett jelen volt Magyari Gábor ötödéves kolozsvári és Kovács Árpád Finnországban tanuló délvidéki teológus is. Magyari Gábor igehirdetésében az Urat várók reményteli várakozásán túl az őrállók felelősségéről is szólt.

Miután ez év októberében három észtországi magyar ifjú konfirmált Tallinban, s az akkori istentiszteletet

követően a résztvevők megalakították az Észtországi Magyar Gyülekezetet, a december 14-én, a Tartui Egyetem Történeti Múzeumának kápolnájában tartott istentisztelet keretében egy negyedik ifjú, Talur Dániel is konfirmációi fogadalmat tett, s a gyülekezet három választottja letette a presbiteri esküt.

Svédországban, Norvégiában, Finnországban és Észtországban ím állnak már az északi és balti magyar egyházi közösség pillérei. S bizton hihetjük, e pilléreken felépülhet az országhatárok, felekezeti különbözőségek fölötti ív, melyen utak vezetnek egymáshoz. Utak a távolból haza, utak a szülőföldről a távolba szakadtakhoz, utak a sokfelé szakadt egyházból az Egyház Ura felé.

Molnár-Veress Pál
lelkész, Stockholm

Az alábbiakban a helsinki gyülekezet megalakulását köszöntő három levélből közlünk kivonatosan, s hadd értelmezhessük úgy, hogy azok az észtországi, a norvégiai, nemkevésbé svédországi gyülekezeteinkhez is szólnak.

Kedves sorstársaim és barátaim,

az Úristen valami okból ide vezérelt minket, néhány tízezer magyart, az északi és balti térségbe - mint ahogy annyi más százezret Nyugat-Európába és az óceánokon túlra. Annak, hogy *valami okból*, a felét ismerjük. Azt a felét, amelyről azt mondhatjuk: *azért, mert*. De meg kell ismernünk a másik felét is. Azt a felét, amelyről azt mondhatjuk: *azért, hogy*. Más szóval: miután keservesen tudjuk, *mi miatt* jöttünk el hazulról, tudnunk kell azt is, hogy *mi végre* vagyunk itt.

Aszerint, amit az Úristen nekem meglátni, felismerni engedett, azért vagyunk itt, hogy megmaradjunk. S hogy a népek, nemzetek ezredvégi földindulásos keveredésében - modern szóval a globalizációban - segítsünk otthoni testvéreinknek abban, hogy ők is megmaradjanak. Hogy a jövő évezredben is, amely immár a küszöbünkön áll, megmaradjon a magyar.

Mi itt, ha szabad így mondani, kísérleti alanyai vagyunk az Úristennek, aki azt akarja tesztelni rajunk, hogy vajon életképesek vagyunk-e, hogy vajon meg tudunk-e maradni olyan demográfiai oldásban, olyan hígításban is, amilyen a globalizáció korában vár az egész magyarságra. képesek vagyunk-e arra, amire képes volt kétezer éven át Izráel népe. Képesek vagyunk-e a csodára. Én hiszem, hogy az Úristen nemcsak kíváncsi erre, hanem *akarja* is, hogy a próba sikerrel járjon. Igazából tehát nem csupán kísérleti alanyai vagyunk, hanem egyszersmind társai is a kutatásban. Életösztönnel, akarattal, hittel megáldott részvevői a kísérletnek, akik képesek *befolyásolni* az eredményt. Sőt ennél is többre képesek: képesek *eldönteni*.

Gyülekezetbe szerveződésetek az életösztönötök, az akaratotok, a hitetek létének és működésének jele. Ez tart össze s tart meg minket is Svédországban, ez tartja meg norvégiai, észtországi testvéreinket. Ezt erősítjük egymásban, amikor ez északi és balti régió magyarjaiként összefogunk. Szeretettel üdvözlünk benneteket ebben a közösségben, s kérjük mindannyiunkra a megmaradásunk ügyét kezünkbe adó, ránk bízó Úristen áldását.

Veress Zoltán
a Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek
Egyháztanácsának elnöke, Stockholm

Kedves Testvéreim!

Köszöntelek a Finnországi Magyarnyelvű Gyülekezet alapító közgyűlése alkalmából. Az anyanyelvű igehirdetés megtartásával és a gyülekezeti közösség megalapításával sokéves vágyatok teljesült. Tenniakarásotokkal megvalósul a Megváltó adventi üzenetéből is nyilván kicsengő biztatás: "mert reménységben tartatunk meg" (Róm 8,24). Az örökkévaló Isten mindannyiunk felé kinyújtotta atyai kezét, s nektek is ezt ígéri: " Mert ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük" (Mt 18,20). Boldog bizonyságtétellel és bátran valljuk veletek együtt: ha Ő velünk, kicsoda ellenünk?!

Dr. Békássy N. Albert
a Nyugat-Európai Magyarnyelvű Református
Lelkigondozó Szolgálat világi elnöke, Lund

Kedves Testvéreim!

Áldáskívánással küldöm üdvözletemet és jókívánságaimat a Finnországi Magyarnyelvű Protestáns Gyülekezet alapító közgyűlésére.

Az ökumenikus keretbe ágyazott gyülekezetalapítás azért is fontos, mert a helyesen értett ökumené az egyházi közösségek hitkapcsolata egymással azon célból, hogy a maguk hit és nemzeti hátterük vállalásával közösen éljék meg az istentisztelet örömét és ajándékát. Ilyen értelemben a hitvallásosság és az ökumenikus elkötelezettség szorosan összetartozik. A külföldi magyar szórványhelyzetben az ilyen típusú lelki szövetség, az együttmunkálkodás igénye, az Istent dicsérő alkalmak közös megélésének vágya adjon erőt a hitélet és a magyarságtudat erősítéséhez.

Imádságos szeretettel és szíves köszöntéssel:

Pátkai Róbert
a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkészek
Munkaközösségének elnöke,
Magyarok Világszövetsége elnökségi tagja, London

KARÁCSONYOK

Ötödéves hallgatóként még mindig tisztán, elevenen él bennem két korábbi legációs szolgálatom emléke. Kavarognak bennem az élmények: jók és rosszak. Megható, szép, lelket erősítő és nemesítő dolgok mellett tapasztaltam fájdalmat, rosszat, közönyt is, amikor elszürkült, el is veszett a karácsony varázsa és jelentősége.

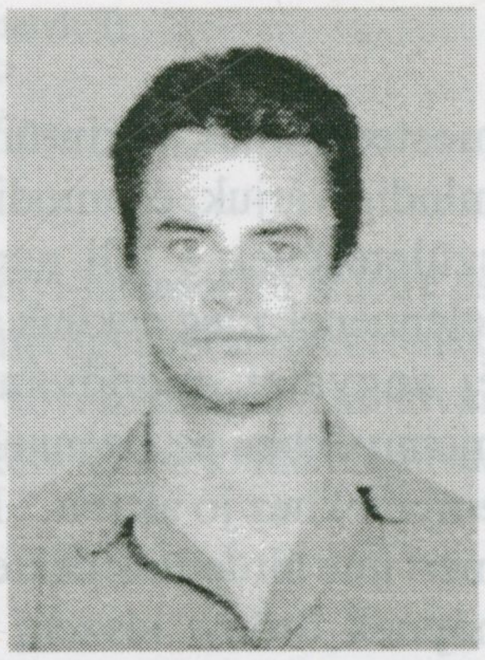
Első igazi legációs élményem a másodéves karácsonyi szolgálatomhoz kapcsolódik. Alsórákost választottam, ahol ismertem a lelkészt, s már előre örültem a kellemes, családi környezetben eltöltendő ünnepnek. De "ember tervez, Isten végez" - mondja a közmondás. Alig egy héttel az indulás előtt értesítettek, hogy a lelkészt kórházba szállították, s minden szolgálatot egyedül kell végeznem. Melegem lett.

Rákos nem egy könnyű szolgálati hely. Lakóinak tiszta szíve furcsa természettel párosul. A kitartás és szorgalom viszonylagos jólétet teremtett, de a nehéz munka és a sok évtizedes reménytelenség alig néhány éve még önpusztító hullámmal söpört végig a községen, s a frissen kinevezett lelkipásztornak nem volt könnyű ott a megmaradás, a reménység igéjét hirdetni. Egy "könnyű" legációs szolgálatra készültem, s most megtudtam, hogy minden nagyheti szolgálat is rám maradt, sőt, egy cigány esküvő is ünnep szombatján, tarkítva zsibongással, színes forgataggal, mulatságos félreértésekkel.

A mély vízbe dobtak, s úsznom kellett. Sok volt a szolgálat. Volt, amit egy kicsit elügyetlenkedtem, s látszott rajtam, hogy még "zöldfülű" vagyok. S ha kezdő voltomon s rajtam tréfálkoztak is a presbiterek, azt mégis végtelen jóindulattal és szeretettel tették. Az emberek megértettek, hálásak voltak és sok szeretetet sugároztak felém. Határozottan sikeres és élménydús legáció volt. Éreztem, hogy sikerült úgy átadnom az igét, ahogy azt én reméltem és elképzeltem. Sikerült adnom magamból is, és kaptam, rengeteget kaptam: mosolyt, melegséget, barátságot, vidám ünnepi hangulatot.

Azóta többször jártam és prédikáltam Rákoson, és ma is érzem, hogy ezek az emberek már befogadtak, nekik már nem vagyok idegen, talán még szeretnek is.

De volt más élményem is. 1995 karácsonya, legációs szolgálat a Zsil völgyében, mely Románia szénkitermelésének központja, a szén hazája, bányászvidék. Petrozsény felé közeledve már a vonatban megcsapja az ember orrát egy jellegzetes, átható szag, ami ismerő ember számára rögtön elárulja a szén nagy mennyiségű jelenlétét. Petrozsényben és a környező falvakban hirdettem az igét. Az első megdöbbenés Petrilla-Lónyán ért. E két falu létezésének célja és alapja egyedül a bánya. Itt vannak a leggazdagabb szénmezők. A lerakódott szénportól, a sok felhalmozott és primitív körülmények közt tárolt széntől úgy néz ki a környék, mintha tűzzel égették volna végig. Fekete, fekete, fekete minden. Sehol egy fehér folt, egy tiszta hely. Mindent belep, sötéten beborít a szénpor. Nyomorúságos házak, a kommunista idők bérlakásai, igazából barakkjai. Ezekben élnek az ott dolgozók. Dolgozók, és nem lakosok, mert mindamellett, hogy már régóta ott élnek, s közülük sokan már ott is születtek, nem tartják igazi otthonuknak. Mindenki visszavágyik, arra a vidékre, ahonnan eljött. Rettenetesek a munkakörülmények is. A szenet 400-1200 méter mély szűk tárnákban fejtik, középkori körülmények között. Csákány, lapát, kezdetleges fúrók, ezek a bányászok fő munkaeszközei. A templomból kijövet, régi szép szokás szerint a most ünneplőbe öltözött bányászok mindegyikével kezet fogtam. Nem tenyerek: kőkemény markok szorították kezemet, s bevallom, a kétszázadik kézfogás után ujjaim sajogtak, tenyerem zsibbadt.

Magyari Gábor

Nagy a fizetés, de ezt a munkát s ezeket a körülményeket megfizetni nem lehet. Sok a baleset, a szerencsétlenség, rengeteg embernek csonka a keze. Pusztít közöttük a szilikózis is. A legnagyobb probléma mégis az alkohol. Az ottaniak, a bányászok mondták el, hogy a mélybe a kocsmából mennek, s amikor feljönnek onnan, nem otthonukba, hanem újból a kocsmába vezet útjuk. Másképp nem bírják, képtelenek végezni a rettenetes munkát. Kemények és "bárdolatlanok", mégis melegszívűek. Amijük volt, megosztották velem, s tudtak örülni egymásnak, a karácsonynak, és sokkal több melegséget, őszinteséget tapasztaltam náluk, mint később sok más "jólétben", elpuhultan élő gyülekezetben.

Idén, karácsonyi legációra az északi országok szórványgyülekezeteibe kaptam meghívást. Már túl vagyok az első két szolgálaton. Helsinkiben újból meg kellett állapítanom, hogy "kicsi a világ": egy alsórákosi anya és lánya volt házigazdánk. S a jelenlevők közt többen Kolozsvárról, Gyergyószentmiklósról, Nagyváradról vagy Erzsébetvárosból elszármazottak. Az észtországi Tallinnban vagy Tartuban bár egyetlen ismerősre sem akadtam, mégis egészen otthon éreztem magam. A kárpátaljai származású észtországi magyarok között fokozottan éreztem, hogy a közös nyelv, de különösen a közös nyomor, a kisebbségi lét egybekovácsolja, közös nevezőre hozza, testvérré teszi a mégoly távol születetteket is.

És előttem még legalább tizenkét szolgálat, egymástól sokszáz kilométerre, más-más közösségek, emberek között. Számomra ez egy egészen új világ, melynek megismerése és felfedezése óriási élmény. S az élményen túl itt van a karácsonykor megszületett, aki összeköt határokon és tengereken túl, s egyaránt ünnepet hoz Alsórákosra és Helsinkibe, Beregszászra és Tartuba, Kolozsvárra és Göteborgba. A világon mindenüvé, ahol Őt várják.

Magyari Gábor
a kolozsvári teológia ötödéves hallgatója

(Folytatás a címlapról)

mesterünknek tekintünk, de kétezer esztendő óta mindig várjuk, és mindig úgy örülünk jelképes megszületésének a téli napforduló idején, mintha ma jelennének meg nekünk amaz egyetlen éj, a szentséges éj angyalai, mondván: "Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek, és e földön békesség és az emberekhez jó akarat." És még ez előtt: "Ne féljetek, mert íme hirdetünk néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lészen; mert született néktek ma a Megtartó."

Igen, a Megtartó: ezt a szót adja az angyalok szájába Lukács evangélista és az ő nyomán a mi számunkra Károli Gáspár. És itt újra eszünkbe jut Madách s a Tragédia, amely végül is azért csak a címében *tragédia*, egyébként inkább *dráma*, mert mielőtt egyik főhőse, az egész történelemből, az egész teremtésből Lucifer által sikeresen kiábrándított férfi levetné magát a mélységbe, másik főhőse, az asszony jelenti, hogy anyának érzi magát. Jön, születik valaki, aki miatt nem lehet véget vetni a keservesnek ígérkező életnek, történelemnek, teremtésnek, aki miatt fel kell vállalni mindezt. Egy újszülött, aki puszta létével *megtart*, aki már jövetelének hírével is visszatérít a szakadék széléről.

Hát igazán: nem messiás-e?

*

Advent előtt pár nappal örömhírt kapott a tíz hivatalosan megalakult gyülekezetből álló svédországi magyar protestáns egyházi közösség: a Svéd egyház két évvel meghosszabbítja a magyar nyelvű lelkigondozást ellátó lelkész alkalmazását. A 2000-ik esztendő beköszöntéséig élhetjük tovább hitéletünket, ahogyan eddig, ez alatt a két év alatt azonban fel kell építenünk *önálló* és *önfenntartó* szervezetünket. Adventkor újabb örömhír jött, szinte egyszerre, háromfelől: a norvégiai, a finnországi és az észtországi magyar hívek hivatalosan is gyülekezetet alapítanak, és ez a három gyülekezet szervezetileg már most csatlakozik hozzánk, a jövőben pedig része lesz annak az északi és balti magyar egyházi közösségnek, amelyet immár együtt fogunk felépíteni.

Talán nem erőszakolt aktualizálás, ha úgy gondolom, hogy ez a mától kezdve folyamatosan megalkotandó szervezet már egy megfogant, fejlődni kezdett magzat, és - tűzzük ki előre az ígéretes, jelképes időpontot - 1999 karácsonyán újszülött lesz belőle. S talán nem hiú remény, hogy egyben Megtartó is.

Veress Zoltán

Sinka István

LXXXIX. ZSOLTÁR

Az Úrnak kegyelmét mindörökké éneklem,
És minden népeknek kiáltozva hirdetem.
Mert az Ő kegyelme örök, és el nem avul,
az egek is arról beszélnek,
az Ő csudálatos dolgairul.

Ő uralkodik a tengereknek kevélységén,
habjait leveri, és elnyugtatja békén,
ha felemelkednek azok, és háborognak.
És az egek is, és a föld is
az Ő erős karjára támaszkodnak.

A felhőkben is: hozzá kicsoda hasonlít?
Fölülmúl Ő minden erősöknek fiait.
Mert Istene Ő minden körötte levőknek,
és így szól: kik én velem vannak,
az én karom megerősíti őket.

A gyülekezet gyűlölőit Ő megveri,
és a nyomorgatókra jobbkezét ráveti.
Mert örökké tartó az Úrnak igazsága:
leront Ő minden gyűlölőt, és
kőfalait mindnek a földre hányja.

1951

Sinka István (1897-1969), nagyszalontai pásztorcsaládban született "legnépibb" népi költőnk születésének századik évfordulója szinte észrevétlen maradt a most elmúló év fényes irodalmi jubileumai között - s lám, mi sem emlékeztünk meg róla. Pedig a férfias, jellegzetesen paraszti és protestáns vallásosság költője is volt. Mulasztásunkat fenti bibliai zsoltárfeldolgozása közlésével pótoljuk.

ELVETTETVE, ELTEMETVE

Sorozatunk a Kárpátokon kívül élő magyar népcsoportról szól. Az első részben az Erdélyi-havasoktól keletre és délre eső terület történelmét vázoltuk fel a honfoglalás korától századunkig, a másodikban a terület egyházi szervezetének kialakulását tekintettük át, a harmadik részben pedig arról a folyamatról szóltunk, melynek következtében a moldvai katolikus magyarság anyanyelvi lelkigondozás nélkül maradt. Itt ismertettük a bukovinai székely falvak kialakulásának történetét is.

Negyedik rész

"Halljuk, áll még Magyarország"

Az árpádházi magyar királyok nemhogy nem tekintették elszakadtnak, elbitangolódottnak a Kárpátokon túlra került magyarságot, hanem azt különös igyekezettel erősítették és rendezgették. Az idegen-házi királyok idején, s különösképpen a mohácsi tragédia után az ország súlypontja Budáról Bécsbe, Pozsonyba, Nagyszombatba tolódott el, s a Habsburg irányítás alatt maradt nyugati országrésznek már Erdély is Magyarországon kívüli területnek számított, nem is beszélve a Kárpátokon kívüli magyarokról, akikről teljesen megfeledkeztek.

Az iránt való érdeklődés a XVIII. században kezdett éledezni, amikor újból felfedezték a "külső magyarokat". A róluk szóló első beszámolókban nem az összetartozás tudata dominált, hanem a rendkívüliség. A XIX. század elején újabb érdeklődési hullám következett. Ez már a nemzet elszakadt és nehéz sorban élő véreinek szólt. Egy literátor hadnagy, Kiss Károly a Bukovinába telepített székelyekről küldött jelentésében azok honvágyáról ír, s először veti fel a hazatelepítés gondolatát.

Nagy Magyarországba örömest átköltöznének

"Kár, hogy ezen szép, erős nemzetség itten egészen elfajtalanodik, nemzetiségét időről időre elveszti, és a vad otrombaságba dűl. Én sokakkal beszéllettem, és tőlök kérdezősködtem, hogy valjon nem volna-e kedvök a Magyar hazába által költözni? Örömmel - volt a felelet -, ha nékünk a magyar urak lakásra jó földet adnának, pártfogásokat, és segítségöket, kivált általköltözésünk első esztendejiben tőlünk meg nem tagadnák. Nem volna-é lehetséges ezen magyarságot a hazába letelepíteni? A nemzet száma ezzel megszaporodna, az alföld pusztái falukat és mívelőket nyernének, és ezen szegény, mintegy számkivettetett nép sorsa megjobbítatódna!"

A moldvai magyarok ügyét a Tudós Társaság, az Akadémia vette kezébe, s 1830-1848 között több jelentős lépést tett érdekükben, s elsőként könyveket küldött számukra, hogy a nyelvet ne felejtsék. Az Akadémia megbízásából Gegő Elek könyvet írt a moldvai magyarokról, Jerney János pedig "etelközi utazása" során látogatta meg őket. A visszatelepítés kérdését is ő vetette fel a leghatározottabban, s ezügyben 1844-ben felszólítást írt a "magyarhoni földesuraságokhoz".

"Ezen magyarok huzamos idők óta megelégedetten élve viselék e kis haza borongó közös sorsát, minthogy "rezes", azaz részes örökjoggal szabadon bírt földjük elég táplálékot nyújta egyszerű élelmükre, addiglan, mígnem hét év előtt... birtokaiktól megfosztattak, jelennen haszonbérlő kezelése alatt tengők, túlságos zsarolásoktól nyomottan: mirenézve napontai csoportos elköltözés által enyhítenek szomorú sorsukon. Reménységük elenyészett, elszélledésre szánták el magukat: előttem érzékenyül kijelentvén, miként akárhova, annálinkább pedig Nagy Magyarországba ősrokonaik közé örömest átköltöznének, csak minden napi táplálásukra becsületes mód és alkalom nyujtassék: s lelki vigasztalóul magyar papot nyerhessenek. Számtalan pusztaságok és üres telkek léteznek Magyarhonban, miket a helyesen számító birtokos urak, tudom - inkább magyarnyelvű lakosokkal akarnak megnépesíteni, mint idegen csőcselékkel. Íme itt a jó alkalom magyart nyerni s megmenteni az elenyészéstől.

Én becsületszavammal eleve biztossá teszem, hogy e kis csoport népben istenfélő, jámbor, munkás, kitűrő és alázatos józan embereket nyernének - illy embereket, kikről azon közmondás uralkodik a moldvai boerok közt: egy magyar jobbágy többet és tíz moldovánnál.

Hazafiúi bizalommal fölszólítom ezen pusztulás martalékává hagyott népfelekezet megmentésében részt venni kívánó magyar birtokos uraságokat, méltóztassanak szándékuk és a föltételek minőségéről engem értesíteni."

A könyveket "már kibocsátott letiltás várta"

A felszólítás fordításban és hozzátoldott jegyzetekkel megjelent a Baricz György (Gheorghe Baritiu) szerkesztette brassói "Gazeta de Transilvania" című hírlapban is. A folytatásról már maga Jerney számol be: "Fölszólításom

következtében itteni ügyeim gonosz fordulatot vévén, hovahamarébb fejlődtek ki, hogy nekem kikeletkor (a moldvai vajda és a Prunkul bojárcsalád közbenjárására) tanácsolák Moldvát végképpen elhagynom." A jászvásári "Albina Romaneasca" című lapban gúnyirat jelent meg, melyben a névtelen szerző Új Mózes-nek titulálta Jerneyt, azt állítván, hogy ő a magyarokat, mint Mózes Izrael népét Egyiptomból, ki akarja lopni Moldvából. Jerney János az Akadémia által a moldvai magyaroknak küldött könyvek kapcsán keserűen jegyzi meg: "értesültem az ojtozi passushoz több láda könyveknek érkeztéről, mik csakugyan megjöttek a moldvai vámhivatalhoz, de ott már kibocsátott letiltás várta. Bevitettek végre Jassziba, belőlük mindazáltal a magyarok nem részesíttettek."

Jerney felszólítására a magyar földesurak nemigen mozdultak, mert átlátták, hogy a kérdés szorosan összefügg a jobbágyfelszabadítás, az úrbérrendezés, az agrárreform már felvetett, kényes kérdéseivel is. Keserűen jegyzi meg a Pesti Hírlap egyik korabeli cikke: *"Olly kevés a magyar, s mégsem tudjuk a moldvai atyafiakat alföldi pusztáinkra áttelepíteni, míg egy szász lelkész seregestől viszi be Erdélybe a württembergi svábokat!"* Az Erdélyi Híradó egy névtelen szerzője hozzáteszi: *"Jöhet idő, midőn eme hanyagság felette drágán fogja magát rajtunk megbosszulni."*

Az 1848 előtti visszatelepítési tervek a szabadságharccal és a reformtörekvésekkel együtt elbuktak, s majd csak negyven évvel később, a milleniumra készülés időszakában vetődtek fel úja.

Kuruc egyházközség Bukarestben

1690-ben Musztafa szultán és Brankovan (Brancoveanu) fejedelem uralkodásának idején kuruc menekültek érkeztek Oláhországba, s ott egy Kiprovic nevű helyen telepedtek le. Ezt a helyet a szultán jelölte ki számukra, akinek parancsára Brankován fejedelem 600 ökröt és 300 tehenet küldött az ellátásukra. Innen nemsokára Bukarestbe költöztek, s megvették az Ökörkút közelében levő helyet, ahol ma templomuk áll. Csak magyar asszonyokkal házasodtak össze, s a templom körüli helyet használták temetőnek. Legismertebb embereik Décsei András és egy Matkai nevű voltak. E magyarok utódai 1752-ben Gligor vajda engedelmével egy kis templomot építettek, harangtoronnyal. A magyar papok javadalmazására egy Konstantinápolyban meghalt magyar, Zay báró tett 1000 talléros alapítványt. Az egyházat és a templomot azonban hamarosan a bukaresti németek és szászok foglalták el, s ezzel megvetették az ottani evangélikus egyház alapját. Amikor 1815-ben Sükei Imre személyében új református pap került Bukarestbe, új egyházat kellett alapítani. 1818-ban erdélyi, 1820-ban magyarországi körutat tett, hogy gyűjtést szervezzen egy új templom építéséhez, s hasonlóképpen támogatást kapott a Konstantinápolyban tartózkodó ausztriai, angol, porosz, holland és svéd követségektől is. 1821-ben felépült az új református templom, amelybe Suzzo Gergely és Ghica Grigore vajdák adományaként oltár is került. Sükei Imre egy iskola felépítését is tervbe vette, melybe mindhárom felekezet gyermekei magyarul tanulhatnának.

Koós Ferenc, a 48-as honvéd pap

Az 1848-as emigráltak között számos orvos, mérnök, gazdatiszt került a Kárpátokon túlra. A főleg Oláhország (1859-től Románia) felé irányuló újabbkori magyar kivándorlást több ok magyarázza. A múlt században a 80-as évek végéig jó hírneve s becsülete volt a magyar cselédeknek, munkásoknak, iparosoknak és értelmiségieknek. A gazdagabb házakban csak magyar cselédeket alkalmaztak, mert ismerték tisztaságukat. Néhány iparágat a kitelepült magyar munkások és iparosok honosítottak meg Romániában, s nevelték a náluk inaskodó román fiatalságot is. Az értelmiségiek közül többen magas beosztásba jutottak, s megbecsülést szereztek a magyarságnak.

48-as ismeretlen honvéd portréja (Plohn József századvégi felvétele)

Sükei Imre iskolaalapítási tervét Koós Ferenc bukaresti református pap (1855-69) valósította meg, akinek idejére esett a 48-as emigránsok aktív bekapcsolódása az ottani magyar életbe. Koós, aki maga is 48-as honvéd volt, ügyesen használt fel egy-két menekültet a magyarság társadalmi összefogására, s ezek újságot szerkesztettek, olvasó egyletet és dalárdát alapítottak, templomot építettek, tanonciskolát szerveztek, s az eszesebb gyermekeket magyarországi kollégiumokba, Enyedre és Sárospatakra küldték tanulni.

Koós visszaemlékezéseiben sok szó esik az 1850-60-as években Bukarestben élő magyar értelmiségiekről. Közülük a legnevesebb Szathmáry Papp Károly festő és fényképész volt, aki 1840-ben Borszék-fürdőn ismerkedett meg Bibescu vodával, s ennek rábeszélésére vándorolt ki Bukarestbe, ahol a Duna-fejedelemségek megalakulása után Cuza fejedelem "udvari festésze és fényképésze" lett. Tőle származnak például az 1877-es orosz-török háborút, s egyben a román függetlenségi harcot megörökítő festmények és felvételek. Hírneves volt a Szilágy-megyei Dr. Lukács Farkas is, aki a bukaresti Pantelimon gazdasági intézetben tanított, hasonlóképpen a kézdivásárhelyi Dr. Mózes Károly, aki Ploiesti-ben megyei orvosként szolgált, s akinek Kleopátra nevű lánya a jónevű Lahovary román ügyvédhez ment feleségül. Háromszékről telepedett

Bukarestbe Dr. Hamar orvos, ahol Homoriu néven köztiszteletben álló orvosként emlegették. Megbecsülésnek örvendett Filipescu Jordachi nagybirtokos gazdatisztje, a Szászvárosból érkezett Kolozsvári Dani, s egy másik gazdatiszt is, Alvinczi Fejér István, aki az Olt folyó Szlatinától a Dunáig terjedő szakaszának hajózhatóvá tételén dolgozott.

Rengett bele a Duna partja

Koós Ferenc rendszeresen látogatta a plojesti, pitesti és krajovai híveket, s szolgálataival megvetette az oláhországi magyar református misszió alapjait. A közvetlen szervezést 1860-ban Czelder Márton losonci lelkész indította el. Utazott a Dunán, tengeren, elmerészkedett Konstantinápolyig, sokat járt Moldvában is, és egymásután épített templomokat, alapított egyházközségeket Pitesten, Plojesten, Galacon és Brailán. A környezethez alkalmazkodva szívesen közeledett a románok felé, s a katolikus magyarok megnyerése érdekében néha reverendában is járt, piros övvel a derekán. Missziói tevékenységéről Czelder bő tudósításokat küldött a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap számára, s az adományok bőségesen folytak az építendő templomok javára. A baj ott kezdődött, amikor Czelder kikiáltotta magát a "romániai független református egyház" püspökévé, Galacba vonult s hatalmasakat veszekedett Koóssal, az ellenpárttal s a magyarországiakkal. A román parlamentben interpelláltak miatta, a kultuszminiszter lemondott, Koós Ferencet pedig eltanácsolták Czelder vádjaira Bukarestből.

1868-ban Galacon és Brailán annyi volt a székely kikötőmunkás, hogy - egy Imets nevű katolikus lelkész szerint - *"rengett bele a Duna partja"*. Egy 1876-os feljegyzésben azt olvassuk, hogy Bukarest utcáin olyan sok a németeknél, zsidóknál, vagy a román bojároknál szolgáló székely cselédlány, hogy az ember Brassóban vagy Segesváron képzeli magát.

A munkavállalási céllal a Kárpátokon kívülre kivándorolt magyarok többnyire Ploiesti-ben gyülekeztek össze, s innen szóródtak szét az ország minden zugába, úgy, hogy - a század végén élt Tornyai szerint - *"alig van Oláhországban olyan rozoga falu, hol négy-öt, vagy a viszonyok szerint húsz-harminc család ne volna. Amint hazánkban keresztül-kasul boldogulhat az ember a német nyelvvel, úgy Oláhországban a magyar nyelvvel: mert magyar emberrel ott mindenfelé találkozhatik."*

Megvetettség és gúny tárgyai lettek

A Kárpátokon túlra került munkavállaló magyarok egy része megőrizte magyar állampolgárságát, s az egyházi és társadalmi szervező munka elsősorban őket érintette, míg a román állampolgárrá lett magyarokkal kevesebbet gondolt. Ez utóbbiak gyermekeit eltiltották a magyar iskoláktól, ezért többségük már román kultúrában nőtt fel.

Kezdetben az Oláhországba/Romániába bevándorolt magyarok jogilag az osztrák konzulátus fennhatósága alá tartoztak, s mint privilegizált idegenek élhettek az országban. 1860-ban rendelet jelent meg arról, hogy aki a román közösségbe iratja magát, s a rendes adót befizeti, az örök birtok, ház és föld vásárlására nyer jogosultságot. Ezt a lehetőséget sokan kihasználták, s az így román állampolgárrá lett magyarok többnyire már a második nemzedék után teljesen elrománosodtak.

Az asszimilációról Koós Ferenc így ír. *"Ha 1848 után új kivándorlás nem történt volna, a régiek gyermekei miatt be lehetett volna zárni a bukaresti magyar református templomot."*

A magyar állampolgárságúak gondozása, védelme és összetartása elsősorban a magyar külképviselet kötelessége lett volna, de a külképviseletet az osztrák követség látta el, s ez nem hogy védte volna, hanem inkább lenézte és üldözte a magyarságot, s ez a helyzet a dualizmus korában (1867-től) még rosszabbodott. A magyar állampolgárságú kivándorlók közül sokan azért váltak hontalanná, mert nem ismerték az állampolgárság megszerzéséről vagy elvesztéséről szóló osztrák/magyar rendeleteket. A hontalanná válók román protektorátus alá kerültek, s gyermekeik ezentúl román iskolába jártak és a román hadseregben szolgáltak.

A bevándorlók legnagyobb tömegét munkások, napszámosok, házicselédek, az erdélyi magyar élet nincstelenjei képezték, akik között szép számmal voltak elesett emberek: kalandorok, szélhámosok és sajnos prostituáltak is. Akik csak ezeken keresztül ismerték meg a magyarságot, nyilván rossz képet alkottak róla. Az ilyen magyarok gyermekei már az iskolában megvetettség és gúny tárgyai lettek, amelytől csak úgy tudtak szabadulni, ha nevükben és vallásukban elszakadtak nemzetüktől. Az alacsony értelmiségi szinten álló emberekben pedig sem a nemzeti érzés, sem az egyházhoz való ragaszkodás nem élt olyan erősen, hogy az megakadályozhatta volna gyermekeik beolvadását az idegen nemzetbe.

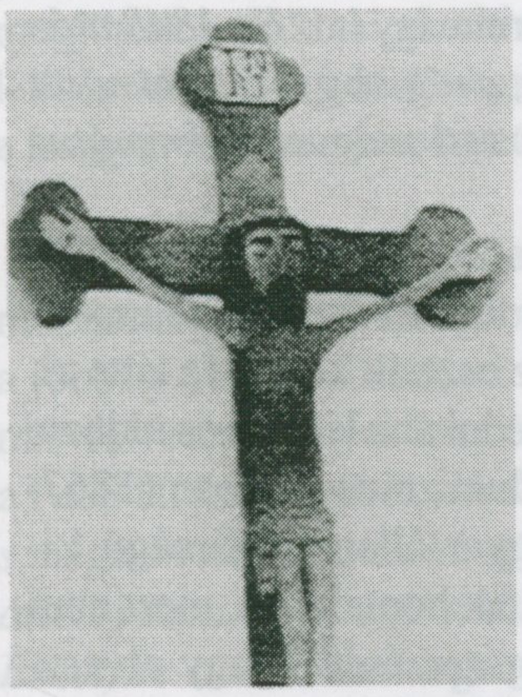
Mohósággal esnek a martaléknak

A kivándorlók sorsában feltűnő rosszabbodás akkor következett be, amikor a román nacionalizmus "Románia a románoké" jelszóval igyekezett megtisztítani a munkahelyeket az idegenektől. Ebben az időben züllött le a korábban megbecsült magyar iparos és munkás hordárrá, kocsissá, inassá, szolgává, s a cselédlány prostituálttá a dunai kikötőkben s a bukaresti rosszhírű városnegyedekben, ahol *"százféle jövevények kielégíthetlen mohósággal esnek a martaléknak"* - írja Imets. Sok pap és kintjárt utazó adott hírt arról a lelki és erkölcsi romlásról,

mely a kivándorlás, a pénzvágy, az olykori szerencse, de a gyakoribb tönkremenés, munkátlanság, lerongyolódás nyomában járt.

Az újabbkori kivándorlók megrosszabbodott sorsához az első világháború után a kisebbségi állapot is hozzáadódott, s ezt már csak az elszóródás, ennek hatására pedig az elnemzetlenedés, a lélekcsere követte. Ez történt a romániai magyar kivándorlók jórészével is.

Többé nem éltek barom életet

A diószíni primitív feszület
Domokos Pál Péter felvétele

Elomló népünket csak az egyházak kebelében folyó szervezkedés tudta némileg megkötni. Sajnos, a katolikus vallású magyarok nemigen részesülhettek ebben. A középkorból ugyan még maradtak ferencrendi kolostorok Tergovistyében, Hosszúmezőn, Ramnic-Valceában és Bukarestben is, de ezek bolgár ferences fennhatóság alatt voltak. Furcsa ellentmondás, hogy amíg Moldvába nem jutott már egyetlen magyar pap sem, addig Oláhországban magyar ferencesekkel teltek meg e kolostorok. A XIX. század elején szinte csak magyarokat találunk bennük. 1852-ben a fennhatóságot gyakorló bolgár szerzetesrend tartomány egyesült a magyar Kapisztrán szerzetestartománnyal, s itt-ott plébániák is kezdtek kialakulni a kolostorok mellett (Krajova, Plojest, Szörény-torony), de ezek nem tudták felvenni a kapcsolatot a teljes szétszórtságba került magyarokkal. A magyar papok tehetetlenségét keményen ostorozza Plojesten, 1843-ban az osztrák alkonzul, aki az összehívott katolikusokhoz így szólt:

"Auz maj unguru (Halljátok-é magyarok)? Néktek soha törvényes papotok nem volt, hanem úgy éltetek ebben az országban, mint valamely vadállatok. Úgy temetkeztetek, mint megannyi kutyák, azért mind pokolra mentek, kik meghaltak közületek, nem lévén aki az ő bűneikért imádkozzon. Gyermekeitek kereszteletlen haltak meg, kik most mind pokolban vannak. Eddig tehát mind csak az ördögöknek éltetek, és csak nevetség tárgyai voltatok a többi idegen nemzetek előtt. Látjátok, a ti országotokban nincs pénz, mindig csak a szegénység vagyon abban, felejtik rajtatok segíteni templomépítésben vagy paptartásban. Látjátok, már sokszor fogadtatok be magyar papot, ki eltűnt. Mindezekre nézve, én magam kértem számotokra a katolikus érdemes főpaptól egy jó lelkészt, akit itten jelen láttok, ezt fogadjátok el, mint ki a püspök kegyelmes ígéreténél fogva templomotokat segedelmetekkel együtt felépítendi. Így osztán többé nem éltek barom életet ezen országban!"

Egy kismisével kedveskedtek nekik

1863-tól Róma elrendelte, hogy az ősi magyar ferences kolostorokat a Propaganda de Fide Moldvában is működő olasz szerzeteseinek adják át. A magyar szerzetesek - amennyiben továbbra is ott kívántak maradni - jog és jövedelem nélkül már csak segédplébánosi minőségben működhettek tovább. Így persze csak néhány maradt ott belőlük.

Bukarestben a Baráczia (Baratiei) temploma, mely tisztán magyar alapítású, a németek temploma lett, német plébánossal, s a magyaroknak meg kellett elégedniük azzal, ha vasárnapokon és ünnepeken 9 órakor egy kismisével kedveskedtek nekik, annak ellenére, hogy a Szent László Társulat évente igen nagy összeget küldött istentiszteleti célokra. Semmi kérés vagy folyamodvány nem használt, mert az elöljárók önmagukra néztek, s nem a hívekre. Azt az egy-két papot, aki magyarul tudott, olyan helyekre helyezték ki, ahol magyarok nem is éltek.

1900-ban alakult Bukarestben a Szent István Király Egyesület, mely fiókintézetet létesített Tergovistyén is. Újjáalakult a már korábban elsorvadt Mária Egyesület is, majd több kisebb-nagyobb egyházi és társadalmi szervezet létesült mind Bukarestben, mind vidéken. A bukaresti egyházmegye plébániáin kezdtek feltünedezni magyar vagy magyarul is tudó plébánosok. 1903 novemberében megalakult a Szent István királyról elnevezett önálló bukaresti magyar katolikus egyházközség, majd megindult a magyar iskola szervezése is. A román, osztrák, cseh és olasz papok mellett már hat magyar lelkész is működött (három Bukarestben, egy-egy pedig Brailában, Pitestin és Sulinán). 1915-ben a bukaresti magyar katolikus egyházközség megépítette saját, Szent Ilonáról elnevezett templomát. Az első világháború alatt azonban mind a magyar iskolák, mind a plébániák megszűntek, épületeiket az állam elkobozta, s eltávoztak egyben a magyar állampolgárságú papok is, és ezzel szinte végérvényesen lezárult itt is a magyar katolikus élet.

A Regáti misszió

A Czelder okozta vihar csak akkor csitult el, amikor 1887-ben Szász Károly erdélyi püspök végleges szervezeti formát adott a romániai református egyháznak: a missziót megszüntette, a bukaresti papból esperest csinált, s ennek vezetésével külön romániai egyházmegyébe vonta össze az egyházközségeket s szórványaikat. Az első világháború után a munkát az ún. "regáti misszió" folytatta, amelynek papjai felekezeti különbség nélkül felkeresték, számontartották, segítették a rászoruló magyarokat. A misszió Bukarestben már három önálló egyházközséget működtetett, külön-külön lelkésszel, templommal, iskolával, anyakönyvvezetéssel, lelkészi hivatallal. A három egyházközség kebelében 15 társadalmi szervezet és intézmény terjesztette a magyar kultúrát, részesítette szociális gondozásban a tanoncokat, fiatal lányokat, gyerekeket,

ellátásban a főiskolai diákokat, vallásos nevelésben a felnőtteket, s irányította egyházi hetilapján keresztül a hívek gondolkodását, tájékozódását. Vidéken 8 anyaegyházközséget, 4 leányegyházközséget és 15 fiókegyházközséget létesítettek, s további 65 szórványhelyen látták el a szolgálatot.

Kivándorlás Bukovinából

Az osztrák fennhatóság alatt álló Bukovinában 1776-86 között alapított öt székely telepes falu (Fogadjisten, Istensegíts, Hadikfalva, Józseffalva és Andrásfalva) lakói kezdetben az osztrák birodalom többi jobbágyaihoz hasonló sorsot éltek, s földesuraik rájuk nehezedő bánásmódja, a kényszermunka s a tiszttartók kegyetlenkedései folytán néha fellázadtak, de gyakrabban az újabb menekülést választották: néhány évtizedes telepes élet után sokan visszaszöktek Moldvába. Az 1848-ban bekövetkezett jobbágyfelszabadítás a visszaélések nagy részét megszüntette és lényegesen javított a bukovinai magyarok helyzetén. Pár évtized alatt erős és jómódú kisgazda réteg alakult ki mind az öt magyar faluban. E falvak gazdasági virágzását még jobban elősegítette a tartomány fővárosának, Csernovitznak növekvő kereskedelme és ipara. E fejlődést csupán az 1866. évi járványok és az azt követő éhínség szakította meg rövid időre, de a lakosság gyors szaporodása e súlyos veszteséget is hamarosan kipótolta, hiszen egy-egy bukovinai székely faluban gyakori volt a 10-15 gyermek. Egy ilyen család viszont öt holdból nem élhetett meg, s az amúgy is apró birtokok felaprózása szegénységet eredményezett, s azt, hogy a bukovinai székelyek nagy része Moldvában, Oláhországban vagy Besszarábiában volt kénytelen megélhetés után nézni. A moldvai bojárok megbízottai már kora tavasszal összetoborozták a munkaerőt: férfiakat, legényeket, leányokat, sőt még a nagyobb gyermekeket is. A falvakban csak az öregek, az asszonyok és kisebb gyermekek maradtak.

Boldogasszonyfalva a brazil őserdő közepén

A folyton szaporodó népfelesleget a századfordulón részben a magyarországi visszatelepítések, részben egy Amerikába irányuló kivándorlási mozgalom "csapolta le". Az amerikai kivándorlás egy különös körülmény folytán, 1905-ben vette kezdetét, amikor az osztrák csendőrség Istensegíts faluban nagyarányú lócsempészetnek jött a nyomára, s a leleplezettek az igazságszolgáltatás elől egyenesen Kanadába menekültek. Ott a telepes-birtokok nagysága 80 hektár körüli volt, s ez a hír hamar visszajutott Bukovinába. 1906 tavaszán már 87 család, 1909-ben újabb 78 család és családját hátrahagyó 44 családfő indult a tengeren túlra új életet kezdeni. A bukovinai székelyek Punnichy és Hapkins farmertelepeken, valamint a korábbi keletkezésű Eszterháza, Székelyföld és Máriavölgy magyar telepeken leltek otthonra, majd egy-egy rosszabb termésű év nyomán sokan Hamilton és Regina városokban kerestek megélhetést, főként az építkezéseknél. Itt olcsó házhelyet és építési segélyt kaptak, s földműves életüket egy kényelmesebb és biztosabb jövedelmet nyújtó életmóddal cserélték fel. Az újonnan felfedezett lehetőség ismét sok bukovinai székelyt vonzott Kanadába, s a kivándorlás az első világháború kitöréséig szinte állandósult.

Az első világháborút követően, miután Erdély román fennhatóság alá került, sok bukovinai székely telepedett át az erdélyi városokba, de hamarosan tovább vándoroltak. A dévai "csángó-telepről" három család 14 személlyel Észak-Amerikába ment ki, 19 család pedig 62 személlyel Magyarországra költözött. Sokan az országon belül különböző falvakba széledtek szét, közülük öt család például Bihardiószegre került, többen pedig a Zsil-völgyi bányavidékre.

A még Bukovinában maradtak közül is sokan elköltöztek eredeti telephelyeikről: Józseffalva mellett Kis-Józseffalva néven új község alakult 245 lakossal, Istensegítsről pedig a szomszédos Satu-Mare nevű román községbe telepedett át 200 lélek

1924-ben a Hunyad megyei Sztrigyszentgyörgyről öt - korábban bukovinai székely - család indult útnak Brazíliába, s ott, Sao Paulotól 800 km-re, az őserdő közepén Boldogasszonyfalva néven falut alapítottak, melyet 1933-ban már 32 magyar család lakott.

(Folytatjuk)

Összeállította: **Molnár-Veress Pál**

Szentmiséről jövő moldvai magyarok
Mikecs László: Csángók c. könyvének hátsó borítójáról

Mintegy húszezer ember, közöttük ötezer magyar zarándok jelenlétében avatta boldoggá ez év november 9-ikén II. János Pál pápa Apor Vilmos hajdani győri püspököt és két másik, valamikor erre érdemesült személyt: egy olasz papot és egy mexikói apácát. A boldog és szent között lényegében csak annyi a különbség, hogy az előbbi tiszteletét a helyi nemzeti egyházak, az utóbbiét az egész katolikus világ számára írják elő. A novemberi aktus nem csupán a boldoggá avatást kezdeményező győri egyházmegye, nem csupán a magyar katolikus egyház, hanem az egész magyar nemzet öröme és büszkesége, nyilatkozták ebből az alkalomból magyar katolikus főpapok, s ezzel a magunk részéről is teljesen egyetértünk. A szegények, az elnyomottak, az üldözöttek - például a gettókba hurcolt zsidók - következetes és elszánt védelmezője, akinek életével annyira összhangzik mártírhalála (mint ismeretes, részeg szovjet katonák sebezték halálra négy lövéssl 1945 nagypéntekén, mert nem engedte befutni őket a győri püspökvárba menekült nőkhöz), a magyar történelem egyik legsötétebb időszakában, a német, majd a szovjet megszálláskor volt "ember az embertelenségben", s tette habozás és megalkuvás nélkül azt, amit keresztény mivoltából és főpásztori hivatásából következően tennie kellett.

Apor püspök nem az egyetlen katolikus főpap volt, akit a második világháború végén a "felszabadítók" - valójában: új rabságot hozók - megöltek. A mártírok közé tartozik Romzsa Teodor kárpátaljai görög katolikus püspök is, akit éppen fél évszázada, 1947 novemberében gyilkoltak meg a munkácsi kórházban a szovjet titkosrendőrség ügynökei. Romzsa Teodort 1944 őszén szentelték püspökké, és már néhány nap múlva rossz viszonyba került a közben bevonuló szovjet hadseregge, mert nem volt hajlandó ünnepi beszédben köszönteni őket. Nem volt hajlandó arra sem, hogy hozzájáruljon a görög katolikus iskolák bezárásához, a hitoktatás betiltásához, egyáltalán: egyháza felszámolásához és beolvasztásához az ortodox egyházba. Elsősorban ez utóbbiért kellett félreállítani őt, amit aszovjet hatalom a rá annyira jellemző brutalitással hajtott végre.

Protestáns szentek és boldogok - dogmatikai, kánonjogi értelemben - nincsenek, de protestáns mártírok vannak. Egyiküknek, ifjú Varga Zsigmond bécsi református lelkésznek néhány hete, ez év novemberében állítottak emléket egy, az ausztriai Gusen hajdani haláltáborában a krematórium falán elhelyezett táblával. A debreceni református papi családból származó, nagy tehetségű és művelt teológiai hallgatót 1944-ben, miután végzett, Ravasz László püspök kinevezte a bécsi magyar református gyülekezet lelkészévé, s ebben a minőségében első dolga volt, hogy egyik prédikációjában állást foglaljon a háború embertelenségei és szörnyűségei ellen. Mire hazaért az istentiszteletről, már várta az államrendőrség, és rövid pályafutása az említett haláltáborban ért véget. Legalábbis fizikailag. Mert emléke él, s civil bátorságának és keresztény helytállásának fényes példája napjainkig sugárzik.

KERESZTÉNY

Ez év novemberében Svédországban járt a hetvenegy éves, 1926-ban született Jürgen Moltmann, a jelenkori protestáns teológia egyik fontos, ámbár bizonyos értelemben időszerűségét vesztett alakja. Látogatására abból az alkalomból került sor, hogy a Verbum kiadó gondozásában, Torsten Bergsten egyháztörténész fordításában, Den Gud som kommer címmel svédül is megjelent egyik utóbbi könyve (Das Kommen gottes). Moltmann ebben a munkájában is hitet tesz a keresztény egyházak ökumenikus egységének és szociális szerepvállalásának, a haladás szolgálatának szükségessége mellett, de lényegében már utóvédharcot folytat: a világ legújabb gondjai-bajaihoz, megoldhatatlannak látszó problémáihoz próbálja alkalmazni a remény teológiáját, amelyet a hatvanas években dolgozott ki és több művében népszerűsített. A második világháború fiatal és lelkes német katonájából a hadifogságban baloldalivá és hívő emberré, majd pappá lett Moltmann a társadalom demokratikus megújulásába, az egyén és a népek felszabadulásába, a jólét általánossá válásába vetett reményét Isten országa eljövetelének reményével azonosította, ennek szolgáltát tekintette a legfőbb keresztény feladatnak - szerintünk ma már jócskán naivnak nevezhető optimizmussal. Mind ő, mind az ún. politikai teológia más alakjai, például a felszabadulás teológiájának latin-amerikai katolikus képviselői, személyükben túlélték saját magukat mint gondolkodókat: a világról kiderült, hogy továbbra sem Isten országa felé tart, sőt sokkal inkább a Mammon országa felé. Ez azonban nem kisebbíti mozgalmuknak akkori, húsz-harminc évvel ezelőtti jelentőségét: azt, hogy a kereszténység iránt közömbös vagy vele éppenséggel szemben álló baloldali ideológiák jegyében világszerte hatalmas tömegeket nyertek meg - a kereszténységnek.

Három tárgykörben tart mélyre ható önvizsgálatot a katolikus egyház 2000-ig: a zsidókhoz való viszony (gyakorlatilag: az egyház hosszú időn át érvényesült zsidóellenessége), az inkvizíció története, valamint a II. vatikáni zsinat egyházi és társadalmi hatása tárgykörében. Az első, világszerte nagy érdeklődést keldő téma megvitatására már az idén sor került az október hó végén kezdődött, november elején befejeződött vatikáni tanácskozáson, amelyen a katolikus világ mintegy hatvan nemzetközi tekintélyű tudósa vett részt, néhány külön meghívott protestáns és ortodox tudóssal együtt.

Szinte magától tevődik fel a kérdés, hogy a protestánsokhoz való viszonyát nem óhajtja-e tisztázni a katolikus egyház. Amire a válasz az, hogy természetesen igen. A katolikus-protestáns párbeszéd az ökumenikus mozgalom keretében immár sok éve folyamatos, és a kölcsönös megértés, a közeledés jelei nemcsak a teológusok és

MŰVELŐDÉS

egyházvezetők kapcsolataiban, hanem a mindennapi életben is tapasztalhatók. "Húsz évvel ezelőtt még azt tanították, hogy a másik felekezet templomába be sem szabad lépni, ma pedig már van olyan templom, amelyet közösen használnak az egyházak" - nyilatkozta nemrég Harmati Béla evangélikus püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke, aki egyébként a stuttgart-rotterdami katolikus püspökkel együtt hivatalból külön is foglalkozik a katolikus-evangélikus viszony problémáinak feltárásával és megoldásával - például azzal, hogy a két egyház kölcsönösen vonja vissza egymás kiátkozását, ami az 1500-as években történt, és ha de facto nem is, de jure még mindig érvényben van. A megbékülés, a kiengesztelődés, a közeledés, az együttműködés azonban nem jelenti a sajátosságok eltörlését vagy feladását - figyelmeztet Harmati püspök. "Az ökuméné célja az egyházak közötti egység kialakulása, amin nem szervezeti összefonódást, hanem inkább spirituális közösséget, illetve szoros munkakapcsolatokat kell érteni."

Hatszáz éve, 1397-ben jött létre az ún. kalmari unió, az első sikeres kísérlet az északi germán népek (és tegyük hozzá: a velük együttélő lengyelek, baltiak, finnek, lappok stb.) egy birodalomban, ma azt mondanók, egy politikai közösségben való összefogására. A siker megszemélyesítője Pomerániai Erik herce, akit a mondott évben Dánia, Norvégia és Svédország királyává koronáztak Kalmarban, de megálmodója és megvalósítója Margit királynő, Erik nagynénje, aki családi kapcsolatai alapján már huszonkét éves korában bejelentette igényét a három királyság trónjára, s hallatlan eréllyel és ügyességgel irányította oda az eseményeket, hogy az unió létrejöjjön - az észak-német kereskedővárosok nagy hatalmú szövetsége, a Hansa, valamint a széthúzó dán, norvég és svéd főurak, helyi kiskirályok akaratával szemben. A mélyen vallásos, politikai törekvéseiben elsősorban az egyházra támaszkodó királynő sok tekintetben ellentmondásos, a történészek által ma sem egyértelműen megítélt alakját eleven összetettségében állítja a svéd olvasók elé az unió hatszázadik évfordulóján egy új könyv: Michael Linton Margareta - Nordens drottning 1375-1412 című, a stockholmi Atlantis kiadó gondozásában megjelent műve.

A magyarországi Protestáns Közművelődési Egyesület által patronált Evangélium Színház, amelynek bemutatóiról az eddigiekben is hírt adtunk, az idén ősszel újabb produkcióval lépett a közönség elé: Illyés Gyula Különc című történelmi drámáját vitte színre, már az 1848-49-es forradalom és szabadságharc közelgő százötvenedik évfordulója megünneplésének jegyében. A színmű hőse Teleki László, Kossuth barátja és párthíve, a Batthyány-kormány franciaországi követe, akit a szabadságharc bukása után az uralkodó visszaenged ugyan ősi birtokaira, de előírja számára, hogy nem foglalkozhat többé politikával. Nem foglalkozni politikával, ez viszont annyit jelent, mint közömbösnek lenni népem, nemzetem sorsa iránt - és Teleki képtelen erre. A több mint harminc évvel, 1963-ban írt s több mint száz évvel ezelőtti eseményeket feldolgozó színmű félelmetesen időszerű napjainkban is, amikor az eszményeinkhez való hűség és a lelki önfeladásra, megalkuvásra, alkalmazkodásra késztető egyéni érdek ugyanolyan jellegzetes konfliktus, mint az 1867-es kiegyezés körüli időszakban - állapítja meg az Udvaros Béla rendezte előadás kapcsán a Reformátusok Lapja szemleírója.

Sikerrel léptek fel két magyarországi történelmi egyház képviselői december folyamán az ellen, hogy a televízió bemutassa Martin Scorsese Jézus utolsó megkísértése című filmjét. Ennek az egyházi sikernek - kivételesen - nem örülünk. A szóban forgó film, amelyet a svéd televízió egyik adása a közelmúltban éppen egy nagypénteken tűzött műsorra mindenféle közbotránkozás nélkül, meghatóan szép művészi bizonyságtétel a kereszténység alapgondolata, Jézus tudatosan vállalt megváltó halála mellett, hiszen többek között arról szól, hogy a kereszten haldokló megfeszített egy lázas vízióban végiggondolja, milyen boldog lehetett volna mint ifjú férj, majd családapa, ha közönséges emberként és nem Isten művének végrehajtójaként él a világon - s ez után is azt választja, hogy meghaljon a kereszten. Az egyházaknak az ügyben megszólaló képviselői két alapvető kifogást emeltek a mű ellen: azt, hogy a Jézus-történet elbeszélése nem ragaszkodik a bibliai "forgatókönyvhöz", s azt, hogy a vízióban előforduló szerelmi jelenet közerkölcsöt sért és méltatlan a vallásos témához. Hadd jegyezzük meg ezzel kapcsolatban, hogy akik a művészi újrafeldolgozás szándékával és eszközeivel vesznek elő bibliai témákat, nem is ragaszkodhatnak mozzanatról mozzanatra a bibliai elbeszéléshez, különben csak a magát bibliát reprodukálnák, s nem tennék hozzá a maguk bizonyságtételét, ami elsősorban éppen egy-egy maguk alkotta, a kanonikus szövegekhez képest kitalált mozzanatban ölt formát. Ez így van az apokrif evangéliumoktól kezdve Thomas Mann nagy ószövetségi tárgyú regényéig (József és testvérei) vagy Giovanni Papini népszerű regényes Jézus-életrajzáig (Krisztus történet), és nincs semmi kivetnivaló benne. Ami pedig a szóban forgó alkotás igen szépen, poétikusan, mondhatni áhítattal filmezett szerelmi jelenetét illeti, abban normális ember nem talál több okot a megbotránkozásra, mint például egy Éva anyánkat édeni meztelenségében ábrázoló festményben, amely akár a Sixtus-kápolna falán is helyet kaphat.

Mint már jeleztük rovatunkban, a Svéd egyház néhány hónappal ezelőtt megvonta Ma Oftedal volt lelkésznőtől, a Doxa című önéletrajzi bestseller szerzőjétől lelkészi jogosítványait, elsősorban azért, mert újrakeresztelte magát egy szabadegyházi lelkész kollé-

gájával. Ma Oftedal egyházi vonalon megfellebezte a döntést, arra való hivatkozással, hogy a hetvenes években a polgári igazságszolgáltatás vétlennek mondta ki a Svéd egyház egy másik lelkészét, aki szintén újrakereszteltette magát: a bíróság az egyéni vallásos élet körébe utalta a cselekményt, s az elkövetőt az egyéni szabadság és a vallásszabadság elve alapján mentette fel. Szerintünk ez az okoskodás megállhat egy magánember esetében, de nem egy lelkész esetében, akitől ha nem másként, legalább alkalmazási feltételként elvárható, hogy azonosuljon egyháza tanításával és ne szegje meg azt. - Az újrakeresztelési botrány egyébként tovább gyűrűzik: az Oftedal-ügy kapcsán kiderült, hogy talán száznál is többre tehető a Svéd egyházban működő, szabadegyházi kollégák segédletével "alámerítkezett" lelkészek száma.

Ez év novemberében elhunyt Anne Stine Ingstad asszony, a neves norvég archeológus, aki férjével, Helge Ingstaddal együtt felfedezte és feltárta az észak-amerikai viking települések maradványait, régészetileg is bebizonyítván, hogy az Atlanti-óceán keleti partjain már fél évezredde Kolumbusz előtt jártak, sőt laktak európaiak - ami természetesen semmit sem von le Kolumbusz felfedezésének jelentőségéből, az egész emberiség történetére kiható voltából. Ingstad asszony régészeti feltárásaival a magyar nagyközönség népszerű, de hiteles formában ismerkedhetett meg férjének Vikingek az Újvilágban című könyvéből, amely 1972-ben jelent meg Sulyok Vince fordításában a budapesti Gondolat kiadónál.

És még egy novemberi halálhír: hetvenkét éves korában elhunyt Dümmerth Dezső magyar történész, Az Árpádok nyomában, Az Anjou-ház nyomában, A két Hunyadi és több más, szakmailag kifogástalan, de a nagyközönséghez szóló történelmi ismeretterjesztő könyv szerzője. Egyházi iskolákban és egyetemen tanulván, a kommunizmus évtizedei alatt nem nyílt lehetősége oktatói vagy kutatói érvényesülésre; a budapesti Egyetemi Könyvtárban dolgozott nyugdíjazásáig (szinte altiszti munkakörben - jegyzi meg a halálhírét közlő lapok egyike), de megvalósította azt, amit József Attila ígért magának közismert születésnapi versében: "Én egész népemet fogom / Nem középiskolás fokon / Tanítani."

VZ

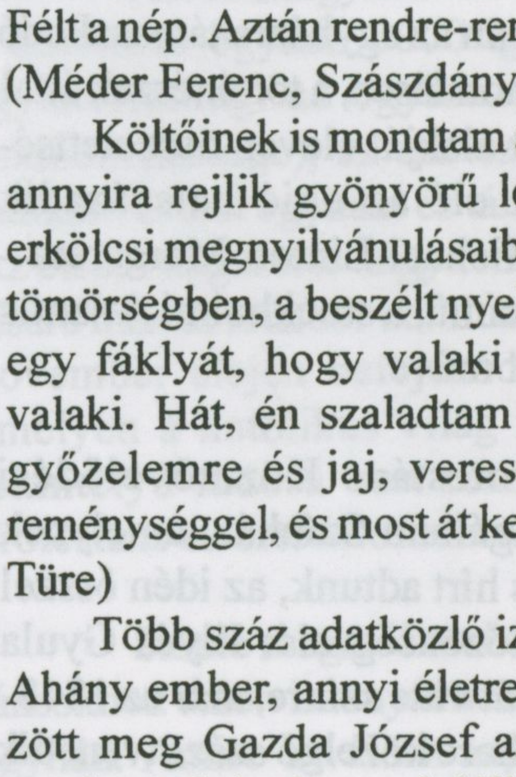
Jajkiáltásos olvasmány

Különleges olvasmányt tett mindannyiunk számára hozzáférhetővé az erdélyi magyartanár - közíró, Gazda József. Címe: "Jaj, mik történtek, jaj, mik is történtek". (Püski, 1997.) Húsz éven át gyűlt az anyag a két vaskos kötethez, több mint ezer adatközlő segített a szerzőnek abban, hogy meghökkentő, nemes célját elérhesse, s megszülessen "a szétszabdalt magyarság XX. századi sorstörténete".

Tartalmát és stílusát tekintve - többek közt - történelmi dokumentum, szociográfiai írás, életbölcselet, költészet ez a mű. Ahogy a szerző maga mondja "jajkiáltásos olvasmány".

Mint történelmi dokumentum, egyszerű emberek sorsán át tárja föl a huszadik század fontos, a magyarságot érintő/sújtó eseményeket. Ezerkilencszáztizennégytől, mikor "meggyújtották a világ négy sarkát" ezerkilencszázkilencvenig, a vásárhelyi eseményekig, Szentlászló, Kórógy szétbombázásáig. Művében a haza, a nemzet nem mint elvont fogalom lesz megcsonkított, hitehagyott, szárnyaszegett. A nemzet hús - vér egyénekre bontódik le, az Ady Áronok, Zsadályi Sándorok örömén, szorongásán, földönfutóvá válásán, újra egymásra találásán tükröződik a nép sorsa. Emléktöredékeik megkérdőjelezhetőségükben is hitelesebbnek tűnnek, mint objektivitásukkal jeleskedő tudományos munkák.

Szociográfiai írás, hiszen a falu népének életében, életviszonyaiban változások kavalkádját hozta a huszadik század. A vasút megjelenése vagy az első Gőzcséplő

Társulat pont úgy részévé, alakítójává vált az emberek életének, mint egy-egy természeti katasztrófa vagy politikai manőver.

Félelem és tehetetlenség szülte az életbölcseletet, melyet a "fűszál politikájának" is neveznek. Ebben is újat hozott ez a század számunkra? Tény és való, hogy gyakran találkozunk ilyen rezignált hangvételű kijelentésekkel: "...tudtuk, hogy jönnek a kommunisták... S féltünk. Félt a nép. Aztán rendre-rendre beléjöttünk. Megszoktuk." (Méder Ferenc, Szászdányán)

Költőinek is mondtam a könyvet, s költőisége legalább annyira rejlik gyönyörű lelki rezdüléseiben, a mesélők erkölcsi megnyilvánulásaiban, mint a balladát idéző nyelvi tömörségben, a beszélt nyelv dallamában. "A Jóisten adott egy fáklyát, hogy valaki szaladjon vele, vigye mindig valaki. Hát, én szaladtam a fáklyámmal, vittem harcra, győzelemre és jaj, vereségre, vittem fájdalommal és reménységgel, és most át kell adnom." (Szabó János Rózsa, Türe)

Több száz adatközlő izgalmas története is ez a könyv. Ahány ember, annyi életregény. Pótolhatatlan értéket őrzött meg Gazda József az utókornak, s a könyv megszerkesztésével egyedülállóan izgalmas olvasmányt adott a kezünkbe.

ye

Szabó Juliánna

"A szívem fele a hazámban van, fele itt"

1947. november 27. napján hagytuk el a szülőhazát férjemmel, gyermekeimmel. Én voltam akkor huszonöt, férjem harmincnégy, az egyik gyermekem három és fél éves, a másik tizenöt hónapos.

Rádión keresztül hallottuk, hogy Svédországba lehet jelentkezni, családos vagy magános személynek. Erre mi is beiratkoztunk, s eljött az idő, hogy indulunk Svédországba. El is indultunk, Budapestig eljutottunk, mikor kijelentették, hogy nem tudunk tovább utazni, mert a hajót kirabolták, amelyikkel utaztunk volna Lengyelország felé. Így három hétig a huszárlaktanyában várakoztunk, két kis gyermekkel Olyan helyen meglenni, az valósággal pokol volt: se mosakodás, se mosáslehetőség nem volt. A kisfiam még pelenkát igényelt, persze csak hideg víz volt, és a kiöblített ruhákat a kályha körül szárongattam. Kisfiam nagyon szenvedett a kiütéssel és sírt éjjel-nappal, mert csípte az a tisztálatlan holmi. Ő sírt, én meg vele sírtam. Nagyon elkeserített, hogy minek is hagytuk ott a lakásunkat, most mi lesz vélünk. Na azért három hetes várakozás után végre elindult vélünk a vonat. Bizony akkor meg a szívem összeszorult, mert arra gondoltam, hogy sose láthatom többet szülőföldünket. Öt nap után megérkeztünk Svédországba. Nagy havazás volt, rossz volt a látás is. Landskronában megszálltunk, ott enni kaptunk, nyolc napig ott vártunk a munkaadónkra, aki Sörmlandból, Vingåkerből jött értünk autóval. Beültettek bennünket és elindultunk. Egész napig utaztunk, sehol meg se álltunk. Késő este egy étkezdébe vittek, ott adtak valami "havre gryn szoppát". Hát én szerettem, de se a férjem, se a gyerekek nem ettek belőle, s így adtak csak tejet nekik. Na végre megérkeztünk a birtokra, Forsby Gårdba, ott megint enni adtak, hát az sem ízlett senkinek, mert babot adtak és fasirtot. A fasirt az jó volt, de a bab édes, vastaghaju sűrű főzelék volt, még olyat sem ettünk eddig. Na, utána újra beültettek bennünket, elindultunk a lakásunkhoz. Ott meleg szoba várt bennünket, égett a tűz a berakott kályhában. Az ágy vaságy volt, szalmával megtöltve, és ágynemű is volt. A gyerekeknek a padlóra ágyaztunk, úgy ők gyorsan el is aludtak. Mi meg mindketten összenéztünk, és kijött a szemünkből a könny, arra gondolva, hogy ugyan mi fog itt történni az idegenben. Se beszélni nem tudtunk, se nem ismertünk semmit, senkit. Reggel jött a munkavezető, lapátot adott a férjem kezébe, és kimentek az istállóba. Százhúsz darab tehén volt, hatvan darab a fejős. Két ember volt az egész jószághoz. Telt az idő, a férjem nagyon szerette a jószágot, és így hamar megbarátkozott a munkájával. Kapott is három diplomát a tej tisztán ápolásáért. Kaptunk asztalt, széket, egy lámpát meg egy gyerekágyat, na de ezt minden hónapban fizettük, míg le nem telt 750 korona. Akkor, még negyvenhétben, ez nagy pénz volt. 1,67 volt az órabér, 20 öre a tej, 2-3 korona egy kiló hús.

Megkezdődött az életünk Svédországban. Az inspektor elvitt bennünket vásárolni élelmiszert, sok fajtát, na de egyszer ez kifogyott. Megkerestem az üzletet, egy kis Konsum volt. Grízet akartam venni. "Gríz, gríz", mondogattam többször, és az üzletes csak nevet és mutogat kifelé, hogy az csak kint van. Én azután nekiláttam, a fiókokat kihúztam, és meg is találtam. Akkor meg én nevettem és mutattam, hogy két kiló kell. Csak a fejét vakarta; nem volt ahhoz szokva, hogy ilyen sokat vegyenek. Ugyanúgy volt a "falukorvval" is, abból is az egész nagy karikát megvettem, gondoltam: koplaltunk már eleget, most ehetünk eleget. A grízre visszatérve: ő malacra gondolt, mert a "grisz" svédül malacot jelent. Ha húsfélét akartam, sertéshúst, azt úgy kértem, hogy "röff-röff", ha marhahúst, akkor "mőh", bőgtem mint a tehenek, a csirkéért meg kotkodáltam. Na mindegy, csak be tudtam vásárolni. Máskor a krumpli kopott ki, amit az intéző a tanyából hozott azelőtt. Kérdezte, van-e még krumpli, én csak mondogattam neki, hogy "inte putatisz". Hát akkor jó, és elment. Amikor megint jött, újra kérte, kell-e már putatisz? Akkor is mondom: "inte putatisz". Megint elment, oda volt, de krumplit sose hozott. Már megúnta, hogy mindig azt mondtam, hogy "inte, inte". Lement ő a pincébe és megnézte, hát nem talált krumplit. Akkor elővette a kis szótárát és megmutatta, hogy nem azt kell mondani, ha nincs, hogy "inte", hanem úgy kell mondani, és leírta nekem, hogy "finns inte". Hát, gondoltam: elébb azt mondja, hogy "finns", tehát van, utána meg azt hogy "inte", ami azt jelenti, hogy nincs?! Hát ez nem normális! Később oszt kezdtem erősen olvasgatni a svéd-magyar lexikont, mindent noteszbe írtam, onnét könnyebben kikerestem, ha akartam mondani valamit, vittem magammal mindég. Lassan azért beletörtem a fejembe, hogy hogy kell kimondani is. 47-ben sok mindent még csak jegyre kaptunk: kenyeret, lisztet, kávét, zsiradékot, szeszes italt. A szomszédom adta volna a kávét, hogy igyam meg, de nem kértem, elutasítottam. Aztán megmutogatta, hogy ha nem kell nekünk a kávé, akkor ő ad érte szalonnát. Az nagyon jó lesz, mondtam: "brabra"! Így történt egy eset is, hogy volt már több lisztem, sütöttem kenyeret, és átvittem a szomszédba megmutatni. Ő meg azt hitte, hogy neki adom, nyújtsa a kezét, hogy köszöni, és eltette a kenyeret. Hát én mán csak nem ellenkeztem, elmentem kenyér nélkül haza. A férjem kérdi, hát a kenyér hol van? Mondom, eltette az asszony a szekrénybe. Hát azt a hetet nehéz volt kibírni kenyér nélkül, mert hát azt is összepsórolt adagból sütöttem.

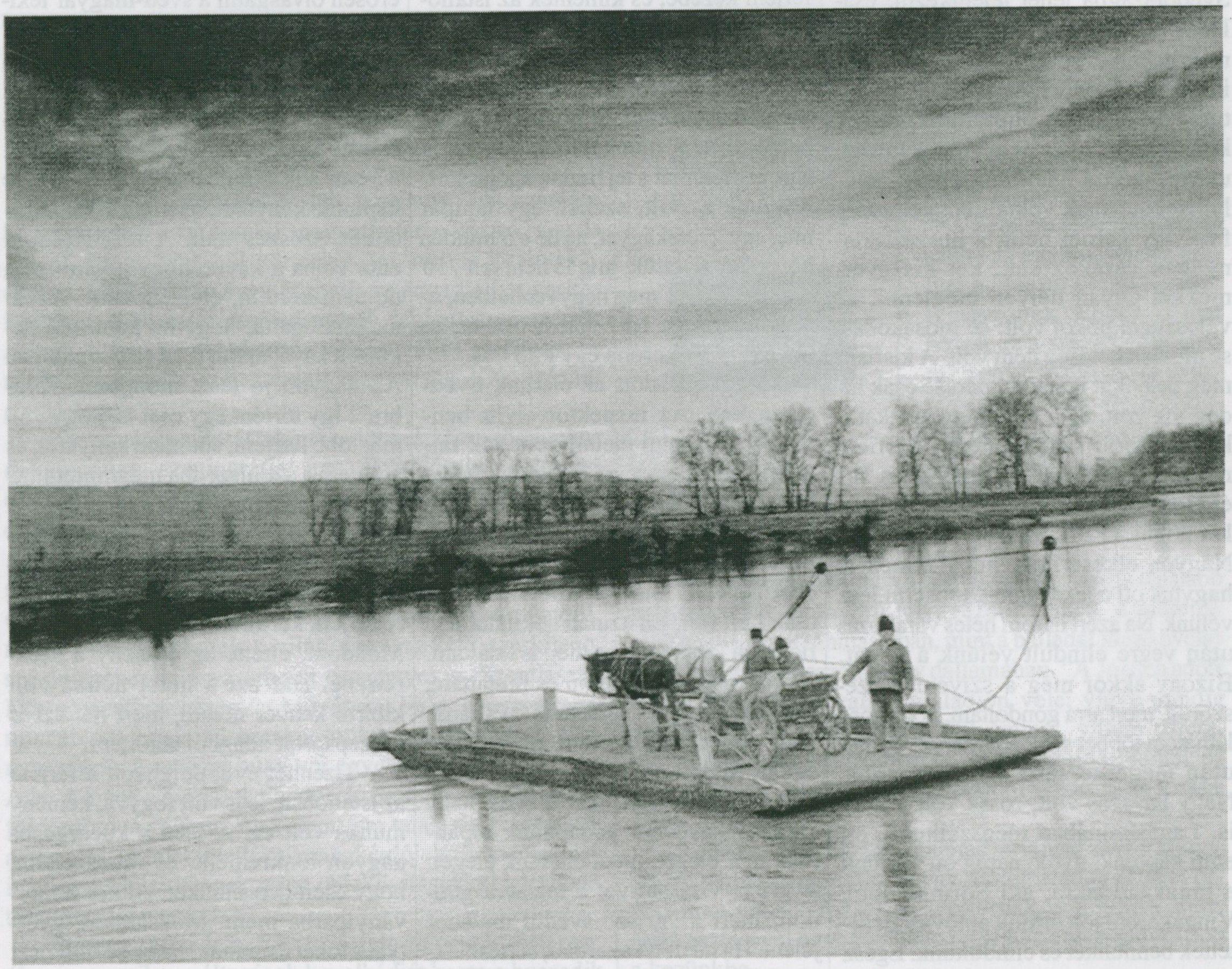
Tizenhét évig dolgozott a férjem az istállóban, le is volt fogyva, kemény munka volt ez. A lába a kucorgásba nagyon tönkrement, és rábeszéltem, hogy cseréljen munkát. Akkor a márványiparba ment. Mozsarakat, gyertyatartókat csináltak, na ez se volt oszt könnyű, és a fizetés se volt nagyobb. Akkor faiparba kezdett, nyugdíjáig. Én

dolgoztam a ruhagyárban huszonnégy évet, ellemnél egy évet. A gyerekeim, két lány, egy fiú. Egy leány itt született 1953-ban.

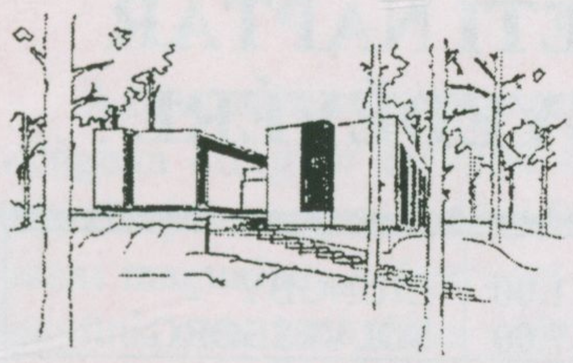
Bizony sokat dolgoztunk. Két évi szerződésre jöttünk Svédországba. Egyszer csak a magyar követség felszólított bennünket, hogy lejárt az idő, térjünk haza. Mondtam a munkaadónak, hogy muszály nekünk visszamenni? Azt mondta, őnála munkát kapunk továbbra is, tehát maradhatunk. Megbeszéltük férjemmel, hogy a gyerekeknek jobb lesz itt a jövőjük, ne gátoljuk meg őket, hátha tanulnak, itt van lehetőség. És maradtunk, a család érdekéért. Így megkezdtük a pénzt gyűjteni, édesapámnak hazaküldtük és ő házat vett a számunkra. De mikor megtudtuk, hogy nem megyünk haza, akkor az egyik testvérem benne lakott a házba, neki átadtuk örökre, legyen az övé, mert ő nagyon rosszul élt férjével, aki megitta a keresetét. Mink a házat úgy adtuk oda, hogy a gyermekei nevére írattuk, nehogy az apjok azt is megigya tőlök. Így ez a sok munkánk megsemmisült. Újra spórolgattunk, itt is vettünk egy háromszobás kis házat, később egy nagyobbat itt Vingåkerben, ebbe már jól elfértünk, sőt, két lakás volt egy területen, az egyiket kiadtuk bérbe. Húsz évig laktunk benne, mikor a férjem hirtelen elhunyt 68 éves korában 83-ban. Akkor eladtam a házakat, mert én nem bírtam volna se gondozni, se fizetgetni, mert hát kölcsönt is kellett felvenni a házra. Kifizettem a gyerekeknek az apai részt, és én is nyugdíjba léptem. Azóta élek egyedül, sokszor elfog a honvágy. Ilyenkor nagyon hiányzik a haza. De hát gyermekeim férjhez mentek, a fiam megnősült, vannak hét unokám, öt dédunokám. Élek csendesen, a szívem fele a hazámban van, fele itt. A még hátramaradt időmet kézimunkával töltöm, így már kezd életem elhalványodni, de szülőföldemet halálomig szeretem, nem felejtem el soha.

"Magyar vagyok, magyarnak születtem, magyar nótát dalolt az anyám felettem, magyarul tanított imádkozni anyám, szeretni téged, gyönyörű szép hazám. Ringó bölcső fáját magyar föld termette, koporsóm fáját vajon ki ültette?"

Szabó Sándorné,
született Czibere Juliánna,
643 30 Vingåker, Storgatan 28 B

Tutaj a Szamoson. Deák Ferenc (USA) felvétele

Egy protestáns kolostor

"Ő pedig mondá nékik: Jertek el csupán ti magatok valamely puszta helyre és pihenjetek meg egy kevéssé. Mert sokan valának a járókelők, és még evésre sem volt alkalmas idejök." (Márk 6,31)

Rättvik közelében, az erdős Kapla-hegyen van egy ház - a csend háza. 1962-től áll ez a ház, a mondott év novemberében készült el és nyílt meg ott a Szent Dávid-udvar.

A gondolat azonban korábban született, még az ötvenes évek elején, a rättviki püspökség mellett folyó gyülekezeti munka során. "Mindig is szükség volt rá, hogy az ember néha el tudjon vonulni valahova, el tudjon mélyedni az imádságban, egyedül tudjon lenni Istennel. Ez a *retreat*, ahogy az angolok mondják, azaz a *visszavonulás*, és furcsa módon ez is gyülekezeti munka lehet, alkalom lehet a közösség megélésére" - mondja a Szent Dávid-udvar egyik alapítója.

A *retreat* kifejezés meghonosodott a svéd egyházi szóhasználatban. Cullberg püspök díjat tűzött ki egy alkalmas svéd szóval való helyettesítésre, de nem sikerült egy szóban összefoglalni a kifejezés tartalmát. Legjobban a *vila och ansats* (kb. *pihenés és nekilendülés*) közelítette meg, ez azonban nem egy, hanem három szó, úgyhogy maradt a *retreat*, ami egyúttal utal a visszavonulás, mint tevékenység angol ihletésére. (Mi itt az angol szót "elvonulás"-ra magyarítjuk - *A ford.*)

Mi tehát ez elvonulás?

Az elvonulás a Szent Dávid-udvarban négy napig tart. Ez elvonulónak nem kell magával vinnie semmit, külön szobában lakik, ahol van minden, amire szüksége lehet. Négy napon át csend veszi körül. Ha akarja, négyszenközt elbeszélgethet a *retreat*-vezetővel, de a többi ott tartózkodó elvonulóval nem él társadalmi életet, legalábbis nem szóbelileg. A napirend ma is majdnem ugyanaz, mint harmincöt évvel ezelőtt, amikor ez a fajta tevékenység megindult. "A Szent Dávid-udvar elvonulási modelljében a pihenésre esik a hangsúly. Elvonulni és pihenni Isten színe előtt, teljes odaadással és bizalommal, ahogy a gyermek pihen atyja karjában."

A nap közös áhítattal kezdődik. Ezt követi a reggeli, majd a délelőtti órákban meditációra és a vezetővel való egyéni beszélgetésre nyílik alkalom. A délután újra a magányos elmélkedésé, el egészen a fél hatkor kezdődő áhítatig; utána jön a vacsora, a teázás a kandalló körül, végül pedig az esti ima.

Per Mases lelkész 1984 óta elöljárója a Kapla-hegyi "protestáns kolostornak". Szerinte az elvonulás "csendes együttlét, egymás megértése és megerősítése szavak nélkül, a szavakon és gesztusokon túl. Ebben e közegben és ebben a hangulatban az ember jó esetben igazi önmagára találhat."

Alapszabálya szerint a Kapla-hegyi alapítvány célja otthont nyújtani az elvonulásnak, miként egyházi tevékenységnek, valamint egyéb olyan tevékenységeknek, amelyek a lelki megújulászt és elmélyülést szolgálják a keresztény egyház egyetemessége jegyében. Az ökumené tehát mintegy "be van építve" az alapítványba, s a katolikus és az ortodox egyházzal, a svéd missziós egyházzal, az anglikán Szent ferenc Társasággal való együttműködés csak néhány találomra említett példa a Szent Dávid-udvar nyitottságára.

"Ma, vagy hadd fogalmazzak úgy, ma még, ez az egyetlen olyan hely Svédországban, ahol különböző felekezetekhez tartozó keresztények anélkül tanulhatnak, dolgozhatnak, imádkozhatnak, egyáltalán *lehetnek* együtt, hogy hovatartozásukat el kellene titkolniuk vagy ellenkezőleg, be kellene vallniuk vagy ki kellene mutatniuk" - mondja Elsa Mases tiszteletes asszony.

1996-ban hetvenhat elvonulási ciklus és egy *retreat*-vezetői tanfolyam során 1 173 vendége volt a Szent Dávid-udvarnak. Közöttük néhány karmelita barát és dominikánus apáca, egy pünkösdista lelkész, a taizéi közösség két tagja - és sokan mások.

Per Mases szerint az elvonulás jó alkalom és jó módszer arra, hogy a mai elvilágiasult, elsivárultm, kiszikkadt lelkű ember kapcsolatba kerüljön a keresztény misztikával. A *Kyrkopressen* (Egyházi sajtó) című lap egyik tavalyi számában a vele készült interjúban többek között ezt mondja: "Mindenhol vannak utak, a káoszban is. Az elvonulás az az út, amelyet az ember egyszerre jár mint egyén s mint egy közösség tagja. A kommunikáció szavak nélkül, a megértés mélyebb szféráiban történik. Az egy-egy bibliai szövegre alapozott elmélkedések épp a megértés képességét fejlesztik az emberben." Majd tovább: "1971 óta a Szent Dávid-udvarban ismertté vált a meditáció japán, zen-buddhista módszere, amelyben szerephez jut a viselkedés, a testtartás, a légzés is. Ezek mind hasznos dolgok. De a buddhista meditáció a teljes kiürüléshez vezet, minthogy ez is a célja; a keresztény meditáció ezzel szemben feltöltekezés. Feltöltekezés hittel, a kijelentés igazságával."

Napjainkban, az információrobbanás zajában, a hallgatás és a csend különleges értékeket hordozhat. Persze csak ha a szeretet jegyében áll, s nem elfordulást, elzárkózást jelent. "A hallgatás bevezet minket lelkünk belső kertjébe, amely a mennyre nyílik. Ami a lelkünkben történik, az hallatlanul fontos számunkra - sőt, az a legfontosabb. Miközben némán vándorolunk magunkban, felfedezzük, hogy valaki szeret minket, valaki akar velünk valamit, van értelme az életünknek."

*

A Szent Dávid-udvart bárki felkeresheti, akár elvonulás, akár csupán látogatás céljából. A feltételek felől a legegyszerűbb telefonon vagy faxon érdeklődni a 0248-131 70, illetve a 0248-131 72 számon.

Ebba Ullman

Szeretetszolgálat 1997-ben

A stockholmiak idén legnagyobb gyülekezetünkhöz méltóan vették ki részüket a sokgyermekes családok támogatásából. Vánky Anna pontos kimutatása szerint György Géza és Róza tíz gyermeke 1600 német márka segítségben részesült, de nem feledkeztek meg a másik nyárádmagyarósi családról, Nagy Béla és Klára tíz gyermekéről sem: nekik 1000 német márka egyéni adomány jutott. Továbbra is nagy hangsúlyt fektetnek a gyermekek taníttatására.

László József és Ágnes hat gyermeke hiába várta két és fél éven át a västeråsi gyülekezet támogatását. Így a család segítését a halmstadi gyülekezet vállalta át, akik karácsonyra 1000 korona leküldését tervezik.

A malmöi gyülekezet a decemberi istentisztelet után összegyűjtött 1300 koronát karácsonyi ajándéknak szánja a nyárádmagyarósi Nagy Béla és Klára tíz gyermekének. Ezen kívül 1300 koronát adományoztak a leégett kocsordi református templom újjáépítésére.

Sölvesborgban minden istentisztelet után gyűjtenek Csiszér János és Magda tíz gyermekének. A szeretetszolgálat felelőse Molnár Gergely, aki idén nyáron személyesen adott át 1000 koronát, s az ott készült fényképekből a központi nyilvántartásba is küldött néhányat.

A göteborgiak 1000 koronát juttattak el Szászcsávásra a hatgyermekes Kiss István családjának. Karácsonyra újabb 1000 korona leküldését tervezik.

A ljungbyi gyülekezettől megszoktuk, hogy becsülettel végzik, amit elvállaltak. Legutóbb 700 koronával segítették Szász Attila és Ilona hatgyermekes családját.

Borås-Jönköpingből idén 1500 korona került a Székely-családhoz. Az öt gyermek közül a legidősebb Csongor Zsolt iskoláztatásának költségeit magára vállalta a gyülekezet.

A helsingborgi gyülekezet részéről Vaszi Árpád adott át 1000 koronát Cziriák István és Margit nyolc gyermekének. Marosvásárhelyi élményeiről így ír a helsingborgi presbitérium Lélektől lélekig című lapjában: "A látvány lehangoló: a családi ház Marosvásárhely külvárosában, a vasút és a szennyvíz szomszédságában, autóval járhatatlan utcában fekszik. Az udvar üres, düledező kerítéssel és kapuval. A két-három szobás kis lakás minden része kívül és belül roppant szegénységre vall. Üres falakkal körülvett, pokróccal letakart betét nélküli ágyak állnak a szőnyeg nélküli roskadozó deszkapadlón. A gyerekeken pedig hiányos, szakadozott ruhadarabok... Összeszorult szívvel és torkomban fojtogató érzéssel szemlélem a látványt. A pénz átadása után, még mielőtt eltávoznék, a gyermekeknek édességet, csokoládét adok. Az apa könnyes szemmel nézi, majd félve, félszegen megkér, hogy ha módunk van, ne feledkezzünk meg róluk a jövőben sem."

Módunk van rá. Ezért kérünk mindnyájatokat, ne feledkezzetek meg a sokgyermekes családokról az új esztendőben sem.

Kovásznay Ádám
a Szeretetszolgálat országos felelőse

ISTENTISZTELETI NAPTÁR 1998 ELSŐ NEGYEDÉVÉRE

JANUÁR	10	szb	11.00 17.00	LJUNGBY SÖLVESBORG
	11	vas	17.00	MALMÖ
	16	ptk	19.00	JÖNKÖPING
	17	szb	11.00 17.00	HALMSTAD HELSINGBORG
	18	vas	11.00 17.00	TÅNGAGÄRDE GÖTEBORG
	24	szb	*10.00** *14.00** *18.00**	ESKILSTUNA KATRINEHOLM *KUMLA**
	25	vas	11.00 17.00	VÄSTERÅS STOCKHOLM
	31	szb	16.00	OSLO
FEBRUÁR	01	vas	*16.00**	*UPPSALA**
	07	szb	11.00 17.00	LJUNGBY SÖLVESBORG
	08	vas	17.00	MALMÖ
	13	ptk	19.00	JÖNKÖPING
	14	szb	11.00 17.00	HALMSTAD HELSINGBORG
	15	vas	11.00 17.00	TÅNGAGÄRDE GÖTEBORG
	21	szb	*10.00** *14.00** *18.00**	ESKILSTUNA KATRINEHOLM *KUMLA**
	22	vas	11.00 17.00	VÄSTERÅS STOCKHOLM
	28	szb	16.00	OSLO
MÁRCIUS	01	vas	*16.00**	*UPPSALA**
	07	szb	11.00 17.00	LJUNGBY SÖLVESBORG
	08	vas	17.00	MALMÖ
	13	ptk	19.00	JÖNKÖPING
	14	szb	11.00 17.00	HALMSTAD HELSINGBORG
	15	vas	11.00 17.00	TÅNGAGÄRDE GÖTEBORG
	21	szb	13.00	HELSINKI
	22	vas	13.00	TALLINN
	28	szb	*10.00** *14.00** *18.00**	ESKILSTUNA KATRINEHOLM *KUMLA**
	29	vas	11.00 17.00	VÄSTERÅS STOCKHOLM

* A csillaggal jelölt időpontok nem véglegesek. Kumla és Uppsala esetében istentiszteletet akkor tartunk, ha erre az igényt előre jelzik. Kérjük az érdekelteket, hogy legkésőbb az esedékes időpont előtti hét elején telefonon érdeklődjenek a lelkésznél (08-86 36 39).

(folytatás a 2. oldalról)

Az ész ezért valójában nem sokat segít nekünk az önmegismerésben, se a világban elfoglalt helyünk felismerésében. Lényünket ugyanis csak úgy ismerhetjük meg, ha felül tudunk emelkedni önmagunkon, ha kívülrôl tudjuk nézni magunkat. A lényeget csak egész személyiségünkkel: rációnkkal és lényünk nem racionális oldalaival együttesen tudjuk megragadni. Amikor nemcsak értelmünkkel, hanem érzelmi lényünkkel is elvonatkoztatunk személyünktôl. Ezt csak Istenhez kapcsolódva vagyunk képesek megtenni. Csak így lépünk birtokába igazi valónknak, mely nem esetleges, és nem alárendeltje a világnak. A csupán racionális fölülemelkedési kísérletek tévútra vezetnek, mert az ész - mint láttuk - diktatorikus módon a maga képére igyekszik formálni a világot, lehetôleg kizárva belôle azt, ami tôle különbözik, és ami ugyanakkor a világ és az ember lényegéhez tartozik.

A "modern társadalom" a ráció jegyében igyekszik megszervezni életünket. Ha hallgatunk sugallataira, elveszítjük mélybôl eredô képességünket a jó és a rossz megkülönböztetésére.

A dolgokat végül a kényelem és az élvezetek jegyében a *számunkra* rossz vagy jó szempontjai szerint tudjuk majd megítélni csupán. Elveszítjük azt az iránytût, amely a világban eligazít, így a manipuláció kiszolgáltatottjaivá válunk, és rációnk helyett magunk leszünk a társadalom szolgáivá.

Gyülekezeti tagjainknak, minden kedves olvasónknak

áldott karácsonyi ünnepeket

és boldog újesztendõt kívánunk!

Karácsony. Deák Ferenc (USA) felvétele

új Kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek lapja – Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning – Ungarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik kéthavonta – évi 6 szám
(Utkommer varannan månad – 6 nr per år)

Årgång V. évfolyam
Nummer 6. szám
December 1997 december

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)

Veress Zoltán

Szerkesztők (Redaktörer)

Molnár-Veress Pál
Szentkirályi Csaga, Sántha Ferenc,
Layout:
Molnár-Veress Mária Magdaléna

Szerkesztőség (Redaktion)
Vintrosagatan 17/1,
S-124 73 Bandhagen (Stockholm)
Telefon/Fax: +46 – (0)8 - 86 36 39

Nyomda (Tryckeri)
Ekonomi-Print AB
113 23 Stockholm – Dalagatan 31
Telefon/Fax: +46–(0)8–33 29 90 /33 47 62

Felelős vezető (Chef)
Alexander Jenssen

Példányszám (Upplaga)
2200

Gyülekezeti tagjaink a lapot térítésmentesen kapják. (Församlingsmedlemmar får tidningen gratis.)

Adományt a lapkiadás céljára köszönettel fogadunk az alábbi számlaszámra (Gåvor till utgivning emottages med tacksamhet på följande postgironummer)

Ungerska Protestantiska Samfundet

Postgiro 602047-3

Norvégiai terjesztőnk:
HORVÁTI GYÖRGY
N–1353 BAERUMS VERK
Nedre Toppenhaug 9
Tel +47–67 56 21 05

Finnországi terjesztőnk:
LUKÁCSFY KRISTÓF
FIN–00430 HELSINKI
Perhekunnantie 26 I 62
Tel +358–(0)9–53 73 14

Észtországi terjesztőnk:
TALUR KATALIN
EE–0035 TALLINN
Järveotsa tee 41-21
Tel +37–(0)2–659 03 32

A Kárpát-medence országaiban terjesztőnk:
KÁSZONI K. JÓZSEF
H–1092 BUDAPEST
Hőgyes Endre utca 3, III. em. 4.
Tel +36–(06)1–217 61 71

új Kéve POSTTIDNING B
UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET
Vintrosagatan 17, 124 73 BANDHAGEN

Extra Stiftsadjunkt
Molnár-Veress Pál
Vintrosagatan 17/1
124 73 BANDHAGEN

Berde Mária

ADD MEG URAM:

A mindennapi kenyeret,
A mindenesti nyughelyet.

Nyáron a nyájaskék eget,
Télen a tűzhely-meleget.

Vizek jótévő hűvösét,
Tisztaság tisztes köntösét.

A harcban már kíméletet,
Hogy elbírjam az életet,
Kis gondot értem, mennyi bár
Koccant tojásnak is kijár.

És néha jó sugalmakat,
Még el ne üljek hallgatag,
Mesét, mely feltör könny helyett
És másoknak is enyhület.

Fölöslegképp meg ne tagadd:
Néha mosolyom is megadd,
Csak a kevés kedvesekért,
Kiknek ez még örömet ér.

És mindennapi hitemet,
Hogy elvezesse szívemet
A Tőled gyúló pici láng:
A mindennapi Miatyánk.

Körösfő református temploma
Az Erdély magyar templomai - Kalotaszeg c. kötetből

Megmaradtunk, s a jövőben is meg fogunk maradni!

Köszönjük híveinknek, gyülekezeti tagjainknak és támogatóinknak egyaránt, hogy az elmúlt esztendőben az egyházfenntartási járulék rendszeres befizetésével és alkalmi adományaikkal segítették szolgálatunk zökkenőmentes működését, a svédországi magyar nyelvű lelkigondozás fenntartását.

A hosszú bizonytalanság és csüggedés után ez év végén megnyugtató hírt kaptunk: a Svéd egyház további két évre finanszírozza a magyar nyelvű lelkészi állást. Hisszük, hogy Istentől azért kaptuk ezt a kegyelmi időt, hogy összeszedjük magunkat, s az alapoktól kezdve egy új, immár önálló és önfenntartó egyházi közösséget építhessünk fel.

Közös tennivalóinkkal - mint eddig is tettük - Új Kéve című lapunkban 1998-ban is részletesen foglalkozunk majd. Addig is arra kérjük híveinket, az új esztendőben se feledkezzenek meg támogatásunkról, tudva, hogy mindazt, amit teszünk, egymásért, közösségünkért tesszük.

Istent kérjük, hogy kezeink munkáját tegye maradandóvá. Áldott ünneplést, eredményekben gazdag boldog újévet kíván Mindannyiatoknak

a Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek Egyháztanácsa

POSTGIROT SVERIGE
Meddelande till betalningsmottagaren

A svédországi magyar protestáns lelkigondozói szolgálat fenntartásához az 1998-as évre ezennel befizetek:

..... kr-t

Isten áldása legyen az adakozón és adományán!

INBETALNING/GIRERING A

PKS: OCR/Kod 1
PKM: 2 • Konto • Avg • Bel •

Till postgirokonto/personkonto nr
60 20 47 - 3

Avgift

Kassastämpel

Betalningsmottagare (endast namn)
UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET I SVERIGE

Avsändare (namn och postadress)

Namn .....

Adress .....

Postnr/ort ....

Eget kontonr vid girering

Svenska kronor | öre

I DETTA FÄLT FÅR ANTECKNINGAR INTE GÖRAS - RESERVERAT FÖR POSTGIROT

BI 2021.04 S (okt 90) 45388 95.02 MOORE

MOORE MPS 811

#00#